ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Година XXI — Број 377
Субота, 21 март 1959

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

ОДЕВЕНИ КАО ВОЈНИЦИ АТЛАНТИДЕ, ФЛАШ И ЗАРКОВ КРЕНУЛИ СУ ПРЕМА БАТИСКАФУ...
ДОСАД ЈЕ СВЕ ДОБРО! НИКО НАС НИЈЕ ЗАУСТАВИО! ДАНИТРА ЋЕ БЕЗ ТЕШКОЋА ДОЋИ!
НАДАМ СЕ ДА ЋЕ И ДЕЈЛ БИТИ С ЊОМ!

СТАНИ! СТРАЖАРИ! ТРЕБА ДА ИЗБЕГНЕМО ПУЦЊАВУ!
ДА ИМ ПРИЂЕМО!

СПЕЦИЈАЛНО НОАХИМОВО НАРЕЂЕЊЕ! ТРЕБА ДА ВАС СМЕНИМО!
НАМА НИШТА НИЈЕ РЕЧЕНО! ГДЕ ВАМ ЈЕ НАРЕЂЕЊЕ?

А. Т.-18/59

Легенде Открића Драма

Двобоји, турнири, ратови, пљачка. Блиставе кочије и отмене даме. Раскалашни витезови који су волели лак живот али сурово кажњавали неверство и непокорност жена. Безобзирност према непријатељу и слабима, равнодушност према својој земљи и народу и безгранична оданост свом сизерену. Такав је био живот средњовековних европских феудалних племића. Сви витези из тог времена су били исти — у Француској, Шведској или Византији. Један од таквих је и нормандски племић Жан де Бетенкур да Тентирпиjер, чувен са свог јунаштва, који се на врхунцу славе 30 јануара 1392 године оженио ћерком Бег де Фајела, капелана туренског.

Острва на крају света

Бетенкур не би био феудалац да није волео пустоловину пре свега. Његов ујак Робер де Бракемон, ожењен једном шпанском племићком пунио му је још од детињства главу причама о шпанској сили и моћи. Често је помињао и Канарска Острва, негде на крају света, о којима су кружиле фантастичне легенде баскиских, гаскоњских и андалузиских пустолова и пирата. Блага клима, богатство биљног света, бројна и разноврсна дивљач учинили су да ова острва за Европљане тог времена постану слика и прилика раја на земљи. Што је најважније, није се знало коме она припадају. Као и многе друге територије у феудално доба Канарска Оства су била „ничија земља" о коју су се отимали и гложили моћни феудални кнезови.

Помисао да би он могао постати господар тог дела раја на земљи загревала је постепено машту нормандског племића. Око 1.400-те године сазрела је у њему одлука и он се почео припремати за пут. Продао је своју кућу у Паризу, позајмио 700.000 ливри, накуповао намирнице и оружје. Његова земља била је јемство за огромне дугове које је направио. За помоћника је изабрао витеза Гадифера де Сала.

Брод је кренуо из Хонфлера априла 1402 године и задржао се неколико дана у Ла Рошељу где су се са својим женама и породицама укрцали неки занатлије у намери да оснују своју колонију на „рајским острвима". Остали део посаде сачињавали су обични пустолови и пробисвети из Нормандије, Гаскоње и Баскиског краја. То су били људи који су само силом и мачем знали стицати хлеб и злато.

До првих кавги дошло је већ на самом броду. Неколико пијандура се потукло због туђих жена. Да би међу посадом завео ред Бетенкур је био принуђен да неукротиве искрца негде на обали Шпаније и оста ви их заувек тамо.

У јулу су већ Канарска Острва Ланзарота, Фортавентура, Гранд Канари, Тенериф, Ла Гомер, Палма и Гвоздено острво била на видику. Брод се усидрио недалеко од обала Ланзарота.

Урођеници Гуанчоси — сада изумрли становници Канарских Острва — били су врло мирољубиви људи али када су угледали странце, поучени лошем искуством које су имали са пиратима, умакли су без трага и гласа. Временом су између досељеника и староседелаца успостављени добри односи а Бентекур је на јужном крају острва саградио тврђаву коју је прозвао Рубикон. Затим је Бетенкур напустио острво и вратио се у Европу да би допремио нову храну и довео појачања. Ускоро је почела драма.

Умро у беди...

Једног дана се Гадифер отиснуо до суседног острва да лови фоке. Берневал, пустолов из Нормандије, једва је то дочекао да дигне побуну. Групи побуњеника придружило се неколико Шпањолаца и сви заједно су почели да пљачкају храну и одузимају оружје. Оковали су у ланце неколико десетина урођеника да би их продали у Африци као робове. Сав тај плен натоварили су на Гадиферов брод и отиснули се према афричкој обали. У Средњем веку када толики људи нису ни умели нити хтели да раде и када је племство све своје богатство стицало пљачком, једини закон који је владао међу људима било је право јачег. То су на својој кожи искусили и насилници са острва Ланзароте јер су их пред афричком обалом напали гусари, опљачкали им све намирнице и оружје, отели им брод и побили све осим двојице који су умакли.

Када је чуо за несрећу која се одиграла Бетенкур је још енергичније почео тражити помоћ али неповерљиви француски краљ није показао нимало интересовања за проширење државних граница. Тада се Бетенкур са ујаковим писмом упутио на шпански двор и понудио Канарски архипелаг на поклон краљу Енрику III. Овај му је захвалио и по феудалном обичају одмах га именовао управником острва. Пошто сизерен у миру увек помаже свог вазала јер ће га овај помагати у рату, Бетенкур је добио од свог новог господара брод натоварен храном и муницијом и 80 шпанских војника.

Августа 1403 он је све ово послао као помоћ свом пријатељу Гадиферу, који га је, огорчен, осудио као највећег издајника Француске. Власт на острву је препустио Шпанцима а сам кренуо у освајање осталих Канарских Острва. У борбама са урођеницима и при завођењу власти провео је годину дана и за то време потрошио сву храну и муницију, и доспео до просјачког штапа. Када се у априлу 1404 године Бетенкур поново појавио на Канарским Острвима Гадифер га је дочекао у ритама. Али он је још био пун поноса и осудио је грамзивог Бетенкура што је поклонио Шпанцима француску земљу. Гадифер се ни тада није могао помирити са таквим стањем. Вратио се у Француску где је умро у беди али цењен од свих.

Бетенкур је због побуне урођеника исто тако морао напустити острво али се после неколико месеци вратио са 120 војника и тридесетак занатлија и пољопривредника. Свакој породици је одмах доделио кућу, земљу, храну и семе. Затим је у својој тврђави Рубикон приредио опроштајну вечеру и напустио заувек Канарска Острва.

Многобројна путовања су и Бетенкура довела до осиромашења тако да је распродао све своје земље осим замка где је умро у беди 1423 године, презрен и омрзнут од свих.

БЕТЕНКУР И ГАДИФЕР ИСКРЦАЛИ СУ СЕ НА АЗОРСКИМ ОСТРВИМА. ГРАВИРА ИХ ПРИКАЗУЈЕ СА ОРУЖЈЕМ У РУКАМА, КОЈЕ СУ ИСУКАЛИ ДА БИ ЗАПЛАШИЛИ УРОЂЕНИКЕ

ТАМО МЕДВЕДИ

У неколико срезова америчке савезне државе Њу Хемшир медведи су постали права напаст за телефонске стубове. Читаве екипе радника крстаре овим срезовима па ипак не могу да подигну све стубове које су медведи оборили или да замене оне који су тешко оштећени. Према мишљењу стручњака медведи су се окомили на стубове због — меда. Наиме, зујање у стубовима вероватно им се чини као зујање дивљих пчела, па медведи да би дошли до „меда", навањују на стубове оштећују их и руше.

...А ОВДЕ МАЈМУНИ

Утврђено је да су дивље животиње у Јужној Африци највише криве за многобројне кварове на телефонским и телеграфским водовима. На првом месту мајмуни који своју јутарњу гимнастику најрадије изводе на тим жицама. За њима долазе слонови којима телефонски диреци служе за чешање леђа. После две-три овакве употребе дирек је ишчупан из земље. Трећи узрок је кратковидост жирафа. У сумрак нарочито, оне не виде разапете жице и својим високим вратовима их кидају.

НЕКАД И САД...

На традиционалним „Октобарским светковинама" које се одржавају на Терезијиној ливади у Минхену, прошле године је поједено и попијено: 2,5 милиона литара јаког пива, 700.000 пари хренвиршла, 18 волова печених на ражњу и 250.000 печених кокошака. Несумњиво замашна количина, али када се подели на пет милиона учесника и када се узме у обзир да је светковина трајала 16 дана, онда на сваког госта дође свега пола литра пива, а на 20 њих по једна печена кокошка. Промет од 20 милиона немачких марака даје такође мршав резултат — свега четири марке по особи.

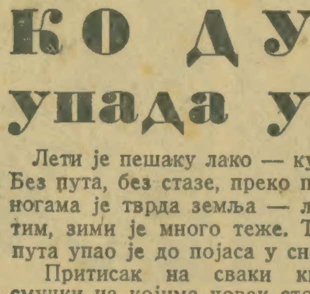
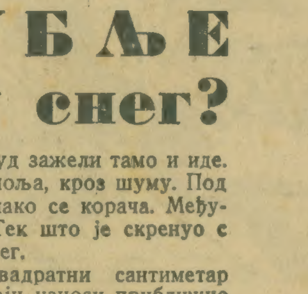
Када се ради упоређења ове цифре сравне са онима из старих архива које показују трошкове око једне грађанске свадбе, прослављене 26 јула 1700 године у Данцинг-Вердеру, онда се види да Немци сада ни издалека нису толико појели као њихови преци. На свадби која је трајала свега три дана, а на којој је било 910 званица поједено је: 5 волова, 65 телади, 45 јагањаца, 100 пари петлова, 145 голубова, 60 гусака, 55 свиња, око 700 јаја, хлеба од кола пшенице, 45 фунти зачина, итд. Усто је попијено: 16 тона виомарског, 10 тона елбиншког и 36 тона данцишког пива, као и 4 тоне оксхофског вина.

Ово је престигло све конкурсе

Какве све наградне конкурсе људи не измишљају. Двадесетседмогодишња Дијана Хорвин из Њу Џерсија пристала је да за бунду од канадске златке у вредности од 10.000 долара, испуни ове обавезе: да слона одведе у хотел, да у великом пливачком басену ухвати златну рибицу, да целу једну ноћ проведе у холу једног хотела, и као последње и главно — да авионом одлети у Лондон и тамо купи једне једине новине.

РЕДАК АПЕЛ

Члан Градског већа Париза — једна жена — упутила је апел властима и то против жена, неуморних у плетењу за време вожње у аутобусима. Није она то учинила из неке зле намере већ једино због игала које су нарочито опасне приликом наглог кочења кола. „Лакше је — каже она — забранити плетење него кочење учинити безопасним".

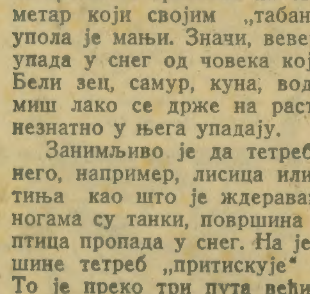
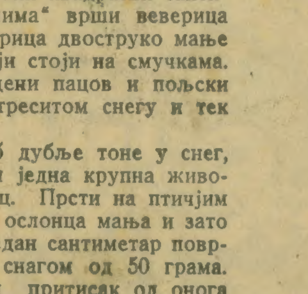

КО ДУБЉЕ упада у снег?

Лети је пешаку лако — куд зажели тамо и иде. Без пута, без стазе, преко поља, кроз шуму. Под ногама је тврда земља — лако се корача. Међутим, зими је много теже. Тек што је скренуо с пута упао је до појаса у снег.

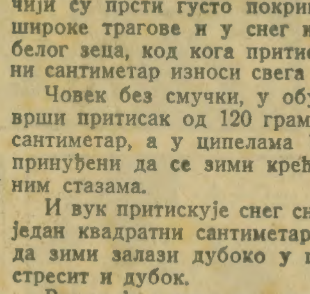
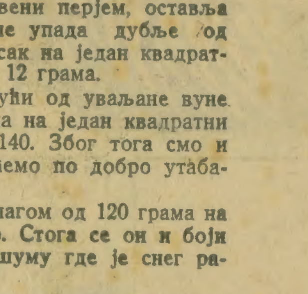
Притисак на сваки квадратни сантиметар смучки на којима човек стоји износи приближно 16 грама. А притисак на сваки квадратни сантиметар који својим „табанима" врши веверица упола је мањи. Значи, веверица двоструко мање упада у снег од човека који стоји на смучкама. Бели зец, самур, куна, водени пацов и пољски миш лако се држе на растреситом снегу и тек незнатно у њега упадају.

Занимљиво је да тетреб дубље тоне у снег, него, например, лисица или једна крупна животиња као што је ждеравац. Прсти на птичјим ногама су танки, површина ослонца мања и зато птица пропада у снег. На један сантиметар површине тетреб „притискује" снагом од 50 грама. То је преко три пута већи притисак од онога који врши човек на смучкама. Бела јаребица, чији су прсти густо покривени перјем, оставља широке трагове и у снег не упада дубље од белог зеца, код кога притисак на један квадратни сантиметар износи свега 12 грама.

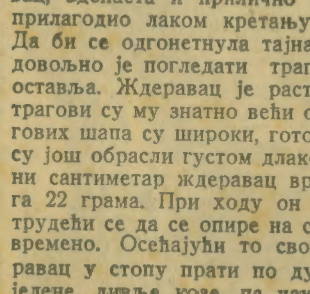
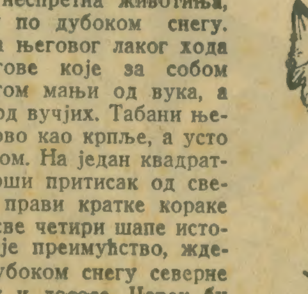

Човек без смучки, у обући од уваљане вуне врши притисак од 120 грама на један квадратни сантиметар, а у ципелама 140. Због тога смо и принуђени да се зими крећемо по добро утабаним стазама.

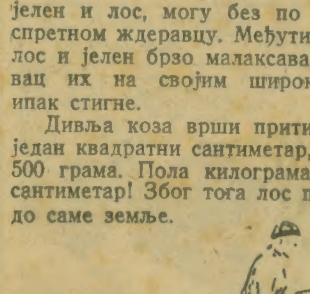
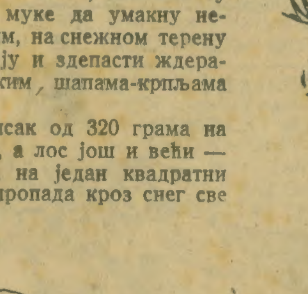
И вук притискује снег снагом од 120 грама на један квадратни сантиметар. Стога се он и боји да зими залази дубоко у шуму где је снег растресит и дубок.

Веома је занимљив начин на који се ждеравац, здепаста и прилично неспретна животиња, прилагодио лаком кретању по дубоком снегу. Да би се одгонетнула тајна његовог лаког хода довољно је погледати трагове које за собом оставља. Ждеравац је растом мањи од вука, а трагови су му знатно већи од вучјих. Табани његових шапа су широки, готово као крпље, а усто су још обрасли густом длаком. На један квадратни сантиметар ждеравац врши притисак од свега 22 грама. При ходу он прави кратке кораке трудећи се да се опире на све четири шапе истовремено. Осећајући то своје преимућство, ждеравац у стопу прати по дубоком снегу северне јелене, дивље козе, па чак и лососе. Човек би рекао да такве брзоноге животиње, као што су јелен и лос, могу без по муке да умакну неспретном ждеравцу. Међутим, на снежном терену лос и јелен брзо малаксавају и здепасти ждеравац их на својим широким шапама-крпљама ипак стигне.

Дивља коза врши притисак од 320 грама на један квадратни сантиметар, а лос још и већи — 500 грама. Пола килограма на један квадратни сантиметар! Због тога лос пропада кроз снег све до саме земље.

ПОМОРАНЦА

УЈУТРО — ЗЛАТО
У ПОДНЕ — СРЕБРО
УВЕЧЕ — ОЛОВО

Освежавајућа и врло богата витамином Ц поморанца делује просто чудесно на све оне који имају високу температуру, који се опорављају, на децу и на старе људе.

У чему се састоји њено дејство?

Поморанца потстиче на рад јетру, бубреге, бешику, што значи све органе који отстрањују отрове из организма, и повољно утиче на рад знојних жлезда. Треба је редовно узимати при високој температури и кад је у питању ма која инфективна болест.

Због свог богатства у Ц витамину, она помаже при обнављању црвених крвних зрнаца реконвалесцената и малокрвних, а даје снагу и старима.

Зато што у њој има врло мало шећера (отприлике 5%), она је са јабуком једно од ретких воћа које лаки „шећераши" смеју да једу. Такође се препоручује лицима која болују од реуматизма, јер им ублажава болове.

У поморанџиној кори има састојака који веома повољно утичу на рад црева и зато се препоручује код свих хроничних или повремених застоја у цревној функцији. Поморанџина кора једе се, према упутству, на разне начине: самлевена заједно са унутрашњом садржином, свежа, сасушена и скувана, са шећером или без њега.

Наште срце повољно утиче на пушаче и алкохоличаре, јер их постепено лечи. За овакве случајеве лекари препоручују сок две исцеђене поморанџе и то ујутру пре јела. Да би лечење успело потребно је да се сок узима дуже време и да се не чине никакви прекиди.

Ако се пије чај од поморанџине коре, убрзо се осети да он истовремено делује на смирење живаца и доноси благотворан сан. Овакво дејство нарочито могу да осете они који су у могућности да пију чај у коме је поред коре скувано и поморанџино лишће са цветом. Ко пати од несанице треба лагано да пије чај од поморанџе пола сата пре спавања. Мала кашичица чаја од поморанџиног цвета може без опасности да се даје новорођенчету кад год је узнемирено.

Не треба пропустити ни то да поморанџа чува леп тен. Зато што садржи витамин Б-2 она даје кожи свежину. За такво дејство треба да се пије сок од једне поморанџе, ујутру, наште срце.

И поред свих врлина, поморанџа се којипут тешко вари. Они који осете тежину у цревима могу без опасности да узму на врх ножа соде бикарбоне. Поморанџу треба јести ујутру, наште срце, затим у току дана, али никако увече, јер је за њено варење потребно шест часова. Од овог правила могу да отступе само особе чији органи варе без икакве тешкоће.

ПАЈА ПАТАК

ЧЕТКА, БОЈА, ПОЈАС, САНДУЧЕ ЗА ПРВУ ПОМОЋ, РАНАЦ И РУЧАК!

НА ОВАКВОМ ПОСЛУ МОРА СЕ НА СВЕ МИСЛИТИ!

313

ДА, ДА! ДОБАР ФАРБАР ЈЕ КАО И ДОБАР ГЕНЕРАЛ... МОРА ДА БУДЕ СПРЕМАН ЗА СВЕ!

УХ! ШТО БИ БИЛО СТРАШНО ДА САМ НЕШТО ЗАБОРАВИО ПА ДА МОРАМ ДА СЕ ВРАЋАМ!

А МНОГИМА, МАЊЕ ПРОМУЋУРНИМ, ТО БИ СЕ СИГУРНО ДОГОДИЛО!

АЛ' МЕНИ НЕ! ЈА САМ НА СВЕ МИСЛИО!

ТРИДЕСЕТ КИЛОМЕТАРА НАТРАГ ДО ГРАДА... А ДА И НЕ РАЧУНАМ ПЕЊАЊЕ УЗ ПЛАНИНУ!

ОХ! ЈОШ ПОЛА МЕТРА!

СВЕ ЈЕ СПРЕМНО ЗА...

ДАЈТЕ МИ КУТИЈУ БРОНЗАНЕ БОЈЕ И... ЈЕДНУ ПУШКУ!

WALT DISNEY

БОЈА

МОДЕРНА ПРИЧА

О РИБАРУ И РИБИЦИ

Овај истинити догађај (а његова истинитост доказана је фотографијама) збио се у градићу Дабл Ков на северној обали оног новозеландског острва које називају Јужним.

Да се ближе упознамо с јунацима догађаја. Рибар се зове Уоли Кер. Да има прилично година можете и сами видети — на слици. Али, треба додати да је знатан део тих година провео седећи на обали мора. Рибу зову Бела. Она припада породици деверика. (За оне који више знају о рибама дајемо и латински назив: пагросомус аупатус).

Пријатељство између њих настало је на следећи начин. Уоли Кер је током више година указивао својим подводним суседима економску помоћ у облику мрвица хлеба и иситњеног меса разних шкољки. Становници Тихог Океана временом су се привикли да своју храну добијају увек у исто време и на одређеном месту. Чак су се толико навикли на свог добротвора да су почели храну да узимају из његових руку.

Узајамна наклоност је расла. Најзад је Бела, најхрабрија и вероватно најповерљивија од свих поданица рибљег царства, дозволила да је Кер узме у руку. Као да је хтела да се ближе упозна с човеком који је тако добро схватио рибље потребе.

До тих сусрета долазило је свакодневно све до дана кад Уоли Кер из породичних разлога није био приморан да напусти обалу Новог Зеланда. Кажу да је Бела, не могавши да поднесе растанак, угинула.

ТАКО ЈЕ ОСИГУРАНО ПУТОВАЊЕ

Да би себи омогућило гостовање у Паризу и Лондону, градско позориште у Малмеу, у Шведској, дало је ванредну претставу „Фауста". Глумци су се одрекли плата, а посетиоцима је остављено да улазницу плате према нахођењу. Приход од ове претставе изнео је 10.000 круна, а то значи да је сваки гледалац дао за карту више него што износи њена нормална цена. Тако је путовање обезбеђено.

ИМА И КОРИСТИ

У последње време људи се све више плаше нуклеарне радијације. Међутим, неки стручњаци сада кажу да од радијације има и користи. Експерименти са псима, например, показали су да мали степен радијације помаже животињама да буду знатно отпорније према микробима.

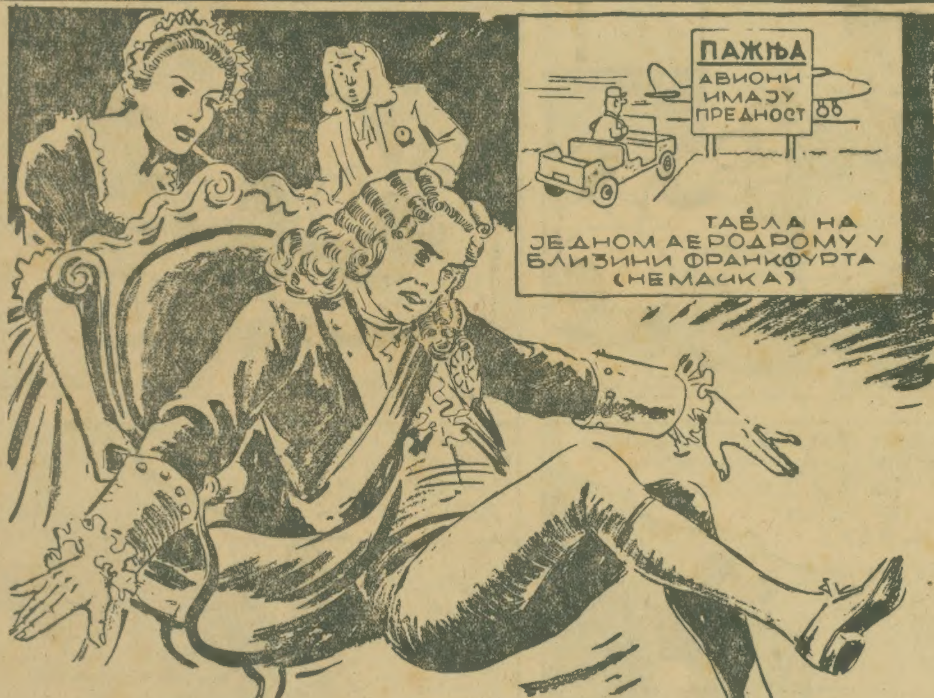
НАЈПОПУЛАРНИЈА

У Западној Немачкој најпопуларнија певачица „рок-енрола" је петнаестогодишња девојчица Корнела Фробес. Досад је продато 1,450.000 њених грамофонских плоча.

ОПОМЕНА

Ослушкујући гласове мора, совјетски научници тврде да су у стању са успехом да открију приближавање буре. Руски академик Шулејкин проучавао је струјање усковитланог ваздуха када се подигну морски таласи. Тада се стварају „инфразвучни таласи" или „морски гласови" како их обично зову. Истраживања су вршена у Политехничком институту у Лавову.

Ripley's ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ!

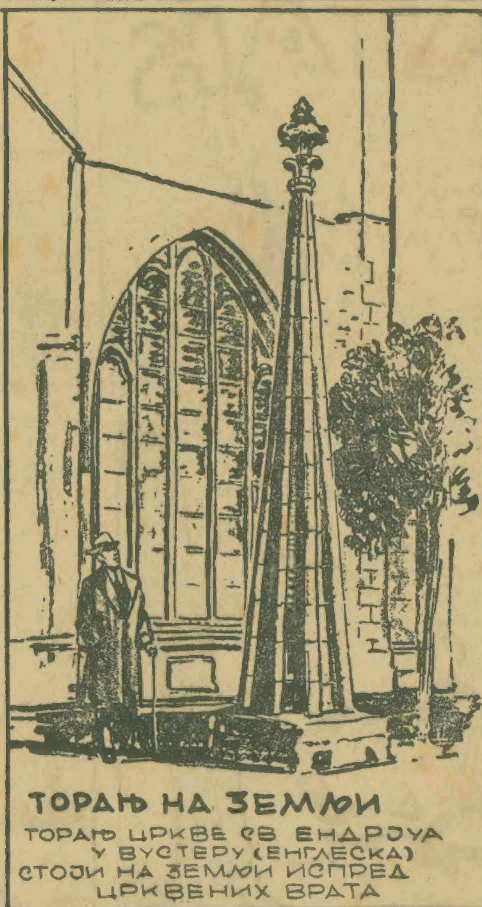
ЛЕДИ ДЕЛОРЕН
КАД СУ ЈОЈ ОДБИЛИ ОСТАВКУ НА МЕСТО ВАСПИТАЧИЦЕ ЋЕРКИ КРАЉА ЏОРЏА II, ИЗВУКЛА ЈЕ СТОЛИЦУ ИСПОД КРАЉА КОЈИ ЈЕ ПАО НА ПОД. СЛУЖБА ЈОЈ ЈЕ СМЕСТА БИЛА ОТКАЗАНА

ЕПИТАФ НА ГРОБЉУ У ХОМЕРОИЛДУ У ЕНГЛЕСКОЈ ПОКРАЈИНИ САФЕКУ

ВЕДРО ЗА ВОДУ
НАЧИЊЕНО ОД КОМАДА УГЉА У САМИТ ХИЛУ (АМЕРИКА)

ТОРАЊ НА ЗЕМЉИ
ТОРАЊ ЦРКВЕ СВ ЕНДРЈУА У ВУСТЕРУ (ЕНГЛЕСКА) СТОЈИ НА ЗЕМЉИ ИСПРЕД ЦРКВЕНИХ ВРАТА

МРАВИЊИ ЈЕЖ
— ЈЕДАН СИСАР КОЈИ НОСИ ЈАЈА — ИМА ЗАДЊЕ ШАПЕ ОКРЕНУТЕ УНАЗАД

ЈОДА ТЕП
НЕКАДАШЊА КРАЉИЦА СИЈАМА, УДАЛА СЕ ЈЕДНО ЗА ДРУГИМ, ЗА ЈЕДНОГ ЧОВЕКА ЊЕГОВОГ СИНА И УНУКА

НАЈМАЊИ НА СВЕТУ...

Лихтенштајн не спада само међу најмање државе на свету, са свега 14.000 становника и површином од 160 квадратних километара — већ има и најмањи парламент. Сваке четврте године, за њега се бира на основу општег права гласа петнаест народних посланика.

Са туристичког становишта ово је куриозитет, али је друго питање како петнаест посланика решава сва питања становништва.

ОДЗВОНИЛО И МАЖИНО-ЛИНИЈИ

Французи су деценијама улагали огромна материјална средства за изградњу Мажино линије која је требало да обезбеди њихове границе у случају инвазије Немаца. Али, као што је показала историја, Мажино линија није оправдала очекивања. Поучени овим искуством Французи су одлучили да промене улогу ове одбранбене линије. Убудуће она ће Француској послужити далеко корисније — као складиште. Већ су извесни делови обновљени и оспособљени за магацине и војне касарне.

ОКАМЕЊЕНА ПРОШЛОСТ

Хари Сенд из Јужног Квинсленда у Аустралији, већ се 20 година као аматер бави геологијом. Права му је страст да изналази окамењена жива бића из давне прошлости.

Приликом прокопавања канала кроз његову фарму нашао је у иловачи добро очувану лобању неке препотопске животиње. Сасвим слична лобањи слона она није имала једино очне дупље. Ускоро он је прекопавши део имања нашао и читав костур ове давно изумрле животиње. Стручњаци су утврдили да је у питању дипродот који је живео пре милион година у Аустралији.

Ова животиња је била биљојед; младунче је носила у трбушној врећи као кенгури. Била је огромна — дуга четири метра, а живела је у чопору.

ЗБОГ КЕНГУРА...

Становници Шарлвила у Квинсленду, у Аустралији, почели су све чешће да се обраћају осигуравајућем друштву захтевајући отштету. Несреће су наступале усред судара њихових возила са кенгурима. У прво време осигуравајуће друштво је захтеве одбијало, јер су изгледали невероватни. Али пошто су „несреће" постајале све чешће, друштво је послало свог службеника у Шарлвил да установи стварно стање. Али он није успео ни да стигне до града јер је имао судар са једним великим кенгуром. Ауто му је био до те мере оштећен да није могао даље. После овога, осигуравајуће друштво је унело у уговор о осигурању још један нов члан — којим се предвиђа накнада штете у случају судара са кенгурима.

Нови изуми који то нису...

Дуго се веровало да су прве грејане стаклене баште настале за владе Луја XIV који је волео цвеће па су његови баштовани развили цвећарство до савршенства. Енглези, исто тако добри баштовани као и њихови суседи с друге стране канала, имали су уствари стаклене баште још у XVI веку.

Порекло овог значајног изума нас води још много дубље у прошлост. Већ стари римски баштовани су знали за стаклене баште сасвим сличне нашим. Грејали су их из подземних огњишта (хипокауста), или помоћу система цеви од печене земље уграђених у зидове којима је довођен топао ваздух из једне централне пећи. Појединости о овим стакленим баштама могу се наћи у Паусијанијусу и Требелиус Полиу.

Погрешно је исто тако укорењено мишљење да су људи прве тунеле прокопали у XIX веку. Уствари стари Вавилонци су имали тунел испод Еуфрата још читавих 3.000 година пре наше ере! Прокопан је по наредби Семирамиде за врло кратко време захваљујући натчовечанским напорима око 20.000 радника. Историчар Диодор са Сицилије вели да је овај тунел завршен за цигло седам дана! Био је широк пет, дуг око сто метара а свод му је био обложен циглама везаним битуменом.

Један тунел постојао је у срцу Париза још у X веку. Пролазио је испод рукавца Сене и одржао се све до 1830 године. Историчари мисле да он води порекло још из римског времена.

Заблуда је и веровање да је добијање шећера од шећерне репе пронашао хемичар Шаптал када је на почетку прошлог века извршена блокада Европе тако да се она није више могла поморским путем снабдевати шећером од шећерне трске.

Заслуга за ово откриће припада уствари Берлинцу Андре Морграфу који га је произвео још 1745 године и објаснио начин добијања у својим значајним мемоарима које у то време нико није запазио.

Данас када атомски, електрични и други часовници прете да потисну наше класичне сатове са опругама и осовинама и стручњацима је чудно колико су маште имали наши преци и у овој грани заната. Поред познатих пешчаних и водених часовника Италијан Мартинели де Сполере је конструисао 1663 године и један „огњени часовник" који је функционисао помоћу пламена једне лампе. Пламен је палио жабице које су бројем својих експлозија јављале часове. У исто време је Лионац Гролије де Сервијер конструисао за личну употребу магнетски часовник који је више десетина година одлично радио.

...И последњи изуми

Међу последњим изумима у свету, вредно је поменути:

- Часовник на батериски погон који ће непрекидно радити две године.
- Електричну сијалицу без влакана која ће за целу годину потрошити веома мало енергије. Погодна је за осветљавање ходника и степеништа где светлост не треба да буде јака.
- Сто за четрнаест особа који ће се према потреби расклапати а после, склопљен, заузима савим мало места.
- Телефон са лампицом која ће емитовати ултраљубичасте зраке за убијање разних заразних клица.
- Просту магнетску ручицу која ће заменити електромагнете за подизање индустриског материјала кад није тежи од 125 килограма.
- Нов тип силиконске гуме отпорне према веома високим и ниским температурама.
- Сигурну направу која успешно открива ватру, дим или гасове и аутоматски ставља у дејство алармне уређаје.
- Машину која је у стању да даску прошири за 60%.
- Музичку писаћу машину која преписује ноте веома брзо и читљиво.
- Минијатурни телевизиски пријемник на транзисторе који ради или помоћу батерија или на нормалну електричну струју. Висока цена транзистора за сада онемогућава његову ширу примену.
- Прву успешну замену људског хемоглобина, која је добијена у лабораторијама Сједињених Америчких Држава.
- Електроде, које прикачене на грудни кош стимулишу откуцаје срца ако почиње да застаје. Хируршка интервенција је тада непотребна.
- Машину за сабирање која истовремено обрачунава цене артикала.
- Механизам који аутоматски у сваком моменту пали мотор аутомобила и на хладном времену.
- Уређај са радиоактивним кобалтом за контролисање тежине товара у теретним вагонима и када се крећу.

НЕОБИЧНЕ ПЕЧУРКЕ

Индијанци средњег Мексика већ столећима познају неку врсту печурки која, кад је човек поједе, изазива у њему халуцинације. Урођеници је називају „божје месо", и гаје је уз посебне верске обреде.

Амерички етнолог Гордон Весон је пре неколико година проучавао те верске обреде, а печурке је послао своме пријатељу, француском стручњаку за микологију, професору Хајму. Овоме је пошло за руком да их одгаји у својој лабораторији и утврди да је један од основних састојака печурке псилоцибин, који код човека изазива стања слична душевним болестима.

Засада се ово опојно средство проба само на добровољцима да би се установило у којој су мери та душевна стања адекватна живчаним обољењима. Психијатри се нарочито интересују за ове експерименте јер, ако би се постигли повољни резултати, они сматрају да би се душевне болести могле лечити вештачки проузрокованим душевним обољењима.

НАЈДУЖИ ШТРАЈК

Радници фабрике аутомобила „Колер", иначе чланови синдиката аутомобилских радника Америке, штрајкују већ пуне четири и по године захтевајући од компаније боље радне услове. У штрајку учествује близу 2.000 радника због чега је овај ушао већ у историју као пример упорне борбе против компаније која не жели да учини никакве уступке. Једном приликом је у фабрици дошло и до оружане борбе између радника и претставника послодаваца. У сукобу су радници опет горе прошли — погинула су двојица а неколико их је рањено.

ЊИХОВ УКУС

Француска филмска публика најрадије гледа сентименталне филмове — кажу подаци до којих је дошао Државни завод за кинематографију. Љубавне филмове гледа најрадије 25% биоскопских посетилаца, док 20% њих више воли криминалне. Историске гледа радо свега 12%, а авантуристичке 11%. Осталих 32% иде у биоскоп тек да би негде ишли. Близу 90% најрадије гледа филмове у боји, док 80% гледалаца тражи широко платно.

ОНА ЈЕ БИЛА ПРВА...

У пратњи Роберта Пирија, познатог поларног истраживача налазила се и његова супруга Жозефина Пири када је покушао 1891 године да освоји Северни пол. Тек 1909 године он је успео у томе али тада његова супруга није учествовала. Ипак је Жозефина Пири ушла у историју као прва жена поларни истраживач.

ВЕНЕРА

У МАШТИ КЊИЖЕВНИКА

Совјетски „Луник“ налази се већ други месец на путу око Сунца. За њим је похитала да би му на том сталном кружењу око Сунца „правила друштво“, америчка ракета „Пионир IV“. Астронаути не губе време и без престанка праве планове за будућа путовања на друге планете. Они су убеђени да ће човек у ближој или даљој будућности стићи не само на Месец, већ и на друге, удаљеније планете.

Ипак је то занимљиво

Али, док се наука још бори да би остварила те будуће интерпланетарне летове, постоји читав низ људи који су у својој фантазији већ посетили и планету Венеру.

Венера је сразмерно близу Земље, а стално је обавијена белим облаком тако да изгледа тајанственија од других планета. Због тога није никакво чудо да су многи људи од пера и бујне маште предузели замишљена путовања на Венеру. Разуме се да ово нема ничег заједничког са стварношћу, али је упркос томе веома занимљиво.

Енглески књижевник К. Луис је пре више година написао фантастичну трилогију чија је друга књига за нас занимљивија јер описује живот на планети Венери коју он назива „Переландра“. Тајанствена планета, обавијена снежно белим огртачем од облака, крије под њим пријатну, топлу атмосферу и стално светли неком златастом бојом. Ту су сунчеви смираји неизрециво лепи, време благо, без већих атмосферских промена. Венеру — по Луисовом писању — покривају огромни океани, или боље речено један једини бескрајни океан из кога се, на великим растојањима, дижу већа или мања стеновита острва, веома висока. На некима од њих још тутњи понеки неугашени вулкан. По том бескрајном океану пливају и дивна острва с разноразним растињем, такозвана „биљна острва“. Њихове темеље чини гранато корење биљака и из њих расте фантастично цвеће и најразличитије, веома укусно воће. Острва заправо не пливају по океану већ се помичу заједно с њим и љуљушкају на његовој површини. Животиње којих има много другачије су него на Земљи, а океан је препун риба које су „питоме“ и понашају се као какве домаће животиње. На Венери је све лепо и пријатно, па у складу с тим и људи живе мирним, идиличним животом о каквом ми на Земљи можемо само да сањамо и „да га прижељкујемо“. Људи са Венере, које Луис назива „Переландрима“ имају кожу зелене боје.

Животиње-људи

Машта других књижевника сасвим је друкчије замислила Венеру и живот на њој. Филип Летем је чак своме делу дао наслов „Међу крвопијама Венере“ Сам тај наслов говори да је он живот на Венери „видео“ у сасвим другим бојама. По њему је дан на Венери изванредно дуг, а исто тако и ноћ. Биљке уопште нису као на земљи: сличне су жицама (надамо се, не бодљикавим) и светлуцају као да су од метала. Што се тиче животињског царства, оно је исто толико необично и фантастично. Најзаступљенија је нека животињска врста чији претставници имају тела слична мајмунским, само прекривена светлуцавим крљуштима. Те животиње су одбијајући ружне, сурове и крволочне, али су обдарене разумом. Уствари оне би имале да буду оно што су на Земљи људи.

Чарлс Ерик Мејн нам је у свом роману „Тајни путник свемира“ приказао Венеру у другачијој, али исто тако ружној светлости. Беле облаке који обавијају Венеру не чини водена пара, већ изванредно велики број ројева микроскопски малих организама. И док су микроби на Земљи шкодљиви, на Венери су увек смртоносни. Ерик Мејн је „своју“ Венеру населио људима са Земље. Али они који су успели да на овој планети установе своју колонију, морају да живе у неким тврђавама које су — због смртоносних микроба — херметички затворене. Кад зажеле да путују из једног насеља у друго, приморани су да се служе ракетама које фантастичном брзином одлећу у висине пробијајући „смртоносну маглу микроба“, да би се затим изнад циља поново суновратиле, опет кроз маглу.

Тешко је набројати све књиге

За неке ауторе научно-фантастичних романа Венера је слична Земљи. Идиличне долине које у својој књизи „Вандали свемира“ описује Џек Венс, готово би се могле наћи и на нашој планети. Ерик Френк Расел у својој књизи „Страве неба“ и Џон Мек Интош у делу „Катахут је рекао: не“ такође су Венеру приближили Земљи тако да човеку, који би ракетом стигао на њу, не би било тешко да се снађе. Код других аутора Венера је покривена огромним мочварама и бескрајним, непроходним шумама које су толико радиоактивне да би човек на Земљи сместа подлегао том зрачењу. Неки књижевници населили су Венеру животињама и инсектима који једу чак и метале. Књижевник Хајнлајн населио је Венеру изванредно паметним људима који могу да живе и у води и на суву.

Међу ауторе који Венеру описују као какав ужасан пакао спада Марк Стар. По својим „погледима“ на Венеру он је сличан Хенрију Катнеру који у својим „Бесмртницима“ описује живот једне групе људи. Због атомске катастрофе они су побегли са Земље и стигли на Венеру где су приморани да живе у насељима изграђеним дубоко испод мора и покривеним џиновским сводовима.

Тешко би било набројати све књиге које описују живот на Венери. А он је, разуме се, плод маште разних књижевника. Засад иако је човек успео да постави прве темеље за будућа путовања у свемир а тиме и на Венеру, не остаје нам ништа друго но да читамо та дела и да чекамо шта ће рећи кад се срећно врате на Земљу они који буду први стигли на ову планету.

И ОНИ ЗАШТИЋЕНИ

Брза експлоатација шума и отварање нових рудника на Аљасци створили су нов проблем. Како заштитити медведе који су досад суверено владали шумама на крајњем северу америчког континента. Јер пример америчког Запада показује да медведи могу врло брзо да ишчезну кад шуме почну да се секу и нарочито кад се на раскрченом терену населе људи. Због тога је одлучено да се у Аљасци предузму мере како би се медведи заштитили.

Као прво предузето је анкетирање у разним крајевима Аљаске да би се утврдио број медведа. Нарочита пажња је обраћена на шумовита острва Чичагов, Адмиралти и Баранов где треба ускоро да проради једна велика стругара. Услед овога ће се површине под шумама брзо смањити. На острву Адмиралти треба утврдити какве је последице по бројно стање имао лов на мрке медведе. На острву Кодијак, где живе највећи и најдивљији од свих медведа на Аљасци предвиђено је стварање резервата од 730 хектара, где би били заштићени од пасионираних ловаца. Ово је, међутим, изазвало низ протеста. Нека рударска предузећа тврде да се тако онемогућује детаљно геолошко испитивање области, која, сматра се, крије у себи богата налазишта бакарне руде.

Медведи са острва Кодијак, а има их осам разних врста, могу да достигну тежину и од 1.800 килограма. Иначе, према првим резултатима анкете, на Аљасци има око 20.000 медведа и они ће се сви, како изгледа, ускоро наћи под заштитом закона.

ТЕШКО КУВАРИМА

За време једног петодневног путовања од Европе до САД путници на највећем француском прекоокеанском пароброду поједу 400 шунки, 3.800 килограма кобасица, 41 тону свежег меса, 13.500 килограма живине, 10.000 килограма рибе, 2.000 килограма лангуста, 12.000 салата, 50.000 поморанџи, 10.000 лимунова и 3.500 килограма сира. Најзад, у кухињи се утроши 2.800 литара уља и 500 килограма слачице.

ЈЕДИНИ У СВЕТУ

Варош Булоњ-сир Мер, жели да има своје професионалне фудбалере и већ је упућена молба француском Фудбалском савезу да то одобри. Што се тиче новца, мештани се не брину јер знају да ће професионалце плаћати — море. Наиме, риболов у том крају веома је обилан па може да поднесе „фудбалски порез“, какав се досад свакако још није појавио ни у једном пореском праву.

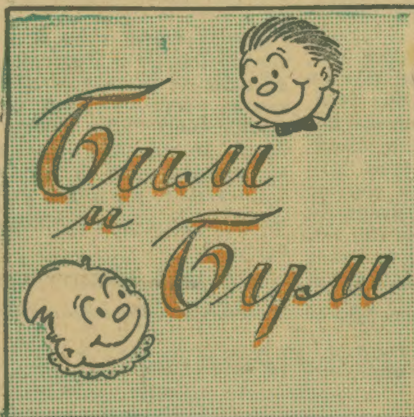
— Ми ћемо несумњиво једини на свету имати професионалне фудбалере које ће „издржавати“ харинге, сарделе и скуше, — каже задовољно претседник општине Булоњ-сир Мер.

Државни тужилац због животиња

У многим земљама створена су друштва за заштиту животиња и закони у вези с тим, па ипак још је велик број људи који на животињама искале своју злу ћуд. Због таквих кривица у Немачкој је само у прошлој години, изведено пред суд 14.000 лица. Неки судови у Келну и Хановеру образовали су ресоре за питања заштите животиња, а државно тужиоштво у Дуисбургу наименовало је и „државног тужиоца“ за животиње. Његова је једина дужност да проучава појам „животиња у правном поретку“ и подноси тужбе против њихових мучитеља.

УСПЕЛИ

Научници су по први пут издвојили из тела рибе луциферин, једињење које емитује светлост. Оно је нађено још код неких животиња и инсеката, као што је свитац. Доктор Френк Џонсон са Принстон универзитета и јапански научник Јата Ханеда, успели су после дужег експериментисања да помешају луциферин из двеју животиња разних врста. И добили су опет слично светлуцање. Досад се није ни помишљало да светлост коју емитују разне животиње има било какве међусобне везе.

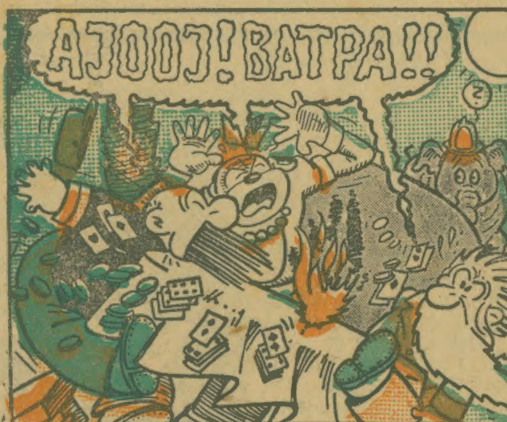

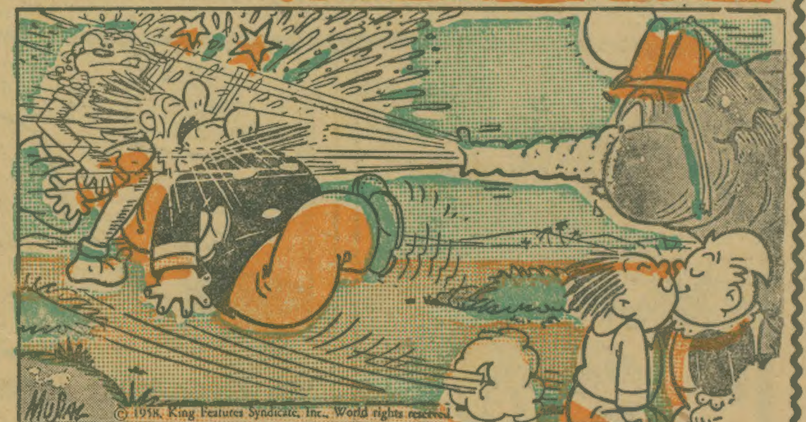

Хичкок и јаје

Алфред Хичкок, познати режисер „филмова ужаса“ који је стекао богатство изазивајући код других људи страх и језу, осећа несавладљиву одвратност према јајима. Ко жели да га разбесни треба само да му изнесе на трпезу кувано или пржено јаје. „Ту ствар никад нисам могао да метнем у уста. Јаје је најужаснија ствар на свету“. — каже Хичкок.

*

Инка-мумија у плисираној сукњи

Бечки археолог професор Ханс Шиндлер вратио се недавно са истраживачког путовања по Боливији где је у пределима око језера Титикака проучавао споменике старе културе из времена Инка и њихових претходника. Између осталих археолошких налаза он је с тог пута донео и једну Инка-мумију коју је он лично ископао. На мумији су се све до данас сачували маникирани нокти, као и плисирана сукња од неког изванредно доброг материјала, који упркос 600 протеклих година није иструлио, него је чак сачувао и боју.

*

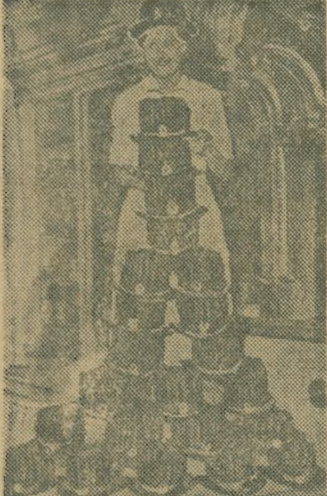
Зашто се онда не смејати?

У свим канцеларијама једне велике њујоршке фирме налази се на зидовима следећа парола: „За насмејано лице потребно је натерати на рад 13 мишића; за намргођено, међутим, потребно их је 60. Зашто бисте се онда прекомерно и непотребно напрезали?“

*

Традиционални шешири у Шведској

У Шведској постоји обичај

да доктори носе овакве шешире. Облик је сачуван још из 16 века све до данас. Шешири су израђени од свиле и врло су скупи. Почасни доктори их добијају бесплатно.

*

Чај и пливање

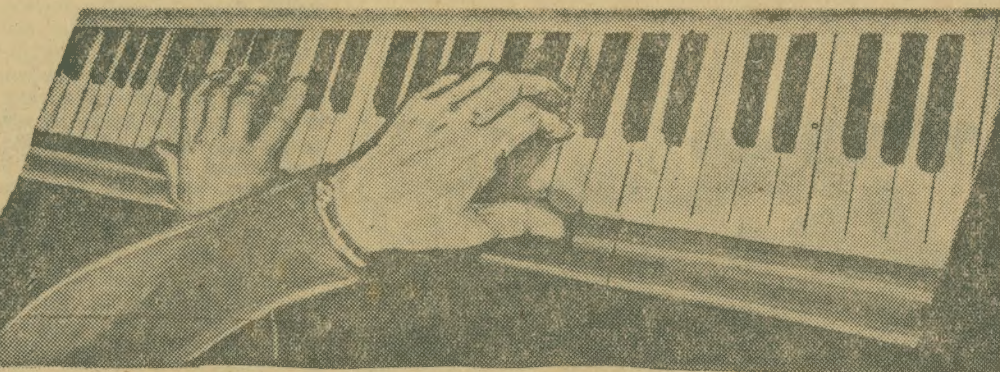
Енглеска глумица Маргарета Бренан проводила је свој годишњи одмор на свом спла-

ву. Ту није имала уређај за загревање хране, па је морала да плива са шољом и чајником до суседног сплава. Враћала се натраг, пливајући, са пуним судовима.

Маргарета Лонг:

„Године односе али и доносе“

Недалеко од вечите ватре која пламти изнад гроба Незнаног јунака у Паризу, у једној од дванаест великих авенија које избијају на Трг Етоал, станује Маргарета Лонг. Једна од највећих живих пијанисткиња на свету и велики педагог, већ неколико година не бере жетву аплауза одушевљене публике. Преко дирки њеног концертног клавира „Гаво“ све ређе прелећу прсти овог изразитог техничара француске клавирске школе. Полако је напушта снага, али не и дух. На средини је девете деценије живота, но са њених усана ни данас не силази осмех који су запамтиле генерације слушалаца њених концерата широм света.

Много вежбала, али и много читала

— Чија је ово рука на вашем пијанину? — запитао је Маргарету Лонг један француски новинар кад јој је дошао у посету.

— Отисак Шопенове руке, — одговорила је она. — Добила сам је на поклон од Народног музеја у Варшави. Можда вам је познато да сам претседник „Шопеновог националног комитета“... Јер, у Шопену је збрана сва клавирска музичка култура и сва пијанистичка виртуозна техника. Уосталом, пођите са мном. Показаћу вам Шопенову посмртну маску, која се налази крај Бетовенове бисте од Бурдела.

У свим собама па чак и у трпезарији има много књига.

— Да, — каже пијанисткиња. — Доста књига, јер сам целог живота много вежбала на клавиру и много читала. Само за књиге данас више немам времена, али, ако их не читам, пишем их: „За клавиром са Габријелом Фореом“, „За клавиром са Равелом“, „За клавиром са Дебисијем“, а не треба да заборавите ни књигу „Мој клавир“. Најзад, припремила сам да се штампа књига мога мужа Жозефа де Марлијава, који је погинуо августа 1914, право мало ремек-дело „О Бетовеновим квартетима“.

Нешто касније, Маргарета Лонг наставља:

— Не могу да вежбам као некад, али како не могу ни да седим скрштених руку, стално нешто радим. Бележим, пишем, а кад се заморим, да би прсти ипак нешто радили, — пушим. Пушим тек отскора, упркос осамдесет петој години, али не осећам да ми то шкоди.

Равел, Дебиси и Форе

Као сасвим мала девојчица, Маргарета Лонг је почела да учи клавир код своје рођене сестре, која је тада, са свега 17 година, била већ професор Конзерваторијума у Ниму. Касније, Маргарета одлази у Париз, ступа у школу у једном манастиру и сваког дана у пратњи калуђерице иде на час клавира у париски Конзерваторијум.

— Погледајте — каже она, — ове две одаје које уствари чине једну једину собу. Деценијама живим само између постеље, писаћег стола и клавира. Изнад клавира, као што видите, висе портрети тројице великана чијем сам музичком опусу служила колико год сам могла и умела. Први је Равел који ми је, као што вам је вероватно познато, посветио један концерт за клавир. Кад сам први пут покушала да га отсвирам, сам Равел је седео поред мене. До њега је Дебиси. Једног дана ми је он замерио што не свирам његове композиције. Казала сам му да га сувише ценим и да се не усуђујем на такву слободу. Међутим, нисам га убедила. Три пуна месеца вежбала сам под његовим надзором. Код Дебисија саме ноте не претстављају никакву тешкоћу, писане су као за децу, али их схватити као што треба и репродуковати велика је мука. Овај трећи, Габријел Форе, већи је новатор од Равела и Дебисија, мада желе да га свирају као музичара чисто интимних осећања. Сиромах Форе. Толико пута ми је говорио: „Волим да вас слушам како свирате моје композиције, јер други ме најчешће тумаче при светлости абажура“.

— У коме тренутку сте за клавиром доживели највеће узбуђење?

Реч на крају разговора

— Десетог јуна 1940, онога јутра кад су Немци ушли у Холандију, Жак Тибо и ја требало је да учествујемо као извођачи у Фореовом „Квартету у Еф-молу“. Док смо студирали партитуру осећала сам суморно расположење Жака Тибоа. Његов син се налазио у првим борбеним редовима. Нешто касније, за време снимања плоче, наше узбуђење због неизвесне ситуације достигло је врхунац и зато сматрам да је та плоча верна репродукција нашег тадањег немира. Сутрадан, млади Роже Тибо пао је херојском смрћу. Кад једном будете слушали овај Квартет сетите се моје приче. Видећете и то колико је Форе био велики.

Једном приликом је пијанисткиња Маргарета Лонг успешно одиграла улогу дипломате. Ево шта она о томе каже:

— Овде у стану, појавио се једног дана мој стари пријатељ Луј Жокс. Било је то непосредно после нашег пораза код Дијен-Биен-Фуа. Наша тадашња влада сматрала је за потребно да забрани извођење „Руског балета“ у париској Опери, мада је наша „Француска комедија“ тамо доживела срдачан пријем. У то време Луј Жокс се налазио на положају француског амбасадора у Москви. Дошавши у Париз на кратко време, посетио ме је и рекао да рачуна на мене да се неспоразум изглади. Пошто совјетски музичари често учествују на међународним конкурсима у Паризу који носе моје име или име Жака Тибоа, предложио је да отпутујем у Москву. Иако стара, пристала сам и — била веома лепо примљена од музичара и публике. Тако сам допринела да се овај спор мало заташка.

Потом је новинар запитао Маргарету Лонг:

— Шта бисте могли да кажете на крају нашег разговора?

— Налазим се у осамдесет петој години и потпуно се слажем са својим пријатељем Пол Леоном, који ми је недавно рекао: „Године односе, али и доносе“. Свако човеково доба има своју вредност. Ако не свирам, пишем. Човек увек може нечему да користи.

ДА ВОДА ПРОКЉУЧА

Неки мисле да мишићи у телу, у просечним условима, производе довољно топлоте да би један литар ледене воде могао бити доведен до тачке кључања свакога сата.

Статистика суза

Енглески специјалиста за очи доктор Вајлд утврдио је да жене плачу више и дуже него мушкарци, и то искључиво из физиолошких разлога. Према његовој статистици мушкарац може непрекидно да плаче 34 минута, а жена свих 58. И код једних и код других плач престаје кад им се испразне сузне кесице. Доктор Вајлд тврди да просечно најдуже плачу жене из афричког племена Зулу — 74 минута. Другим речима, код жена су сузне кесице веће него код мушкараца.

*

Прича није само увек прича

О дабровима круже многе фантастичне приче, више него ма о којој другој животињи. Легенда каже да су они у стању да саграде брану велику као што је она код Доферсон Ривера у Америци, која је дуга 640, а широка 6 метара. Између осталих прича о њима постоји и ова: индијански ловци кажу да су видели женке даброва како носе своје младунце у шапама. Наравно, научници нису поверовали у ово. Па ипак, зоолози се у последње време више не смеју тим причама. Професор Хедигер, запазио је у цириншком зоолошком врту како женка дабра, пореклом из Канаде, носи своје младунче управо онако како се прича.

*

Практична

Добар човек, пун љубави према својој деци лако решава

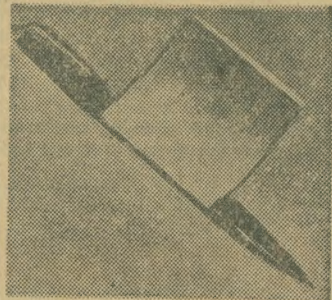

све животне проблеме. Пошто не може све троје деце да држи, Нилс Олсон користи леђа за треће које још не хода.

*

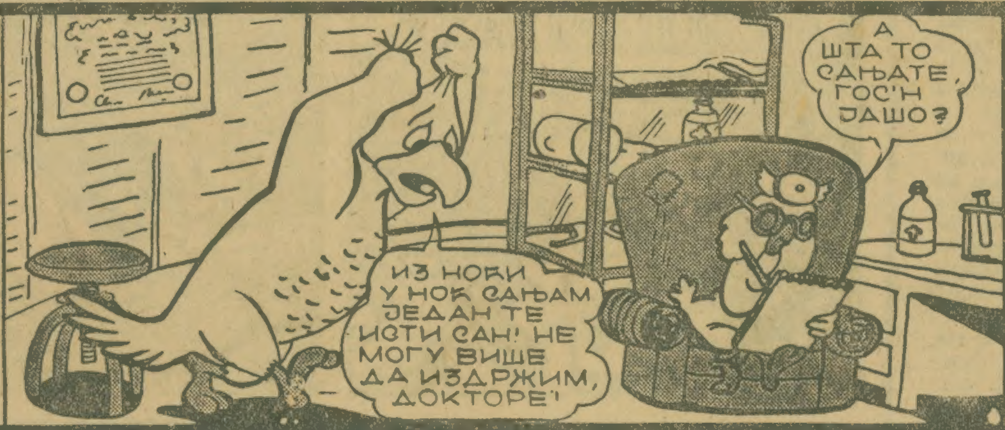
Папир у наливперу

У Француској се појавио нов изум у вези с наливпером. Лако и брзо моћи ће да се забележи нечија адреса, број теле-

фона или слично, јер се из средњег дела пера само извуче папир који је унутра намотан.

КЊИГЕ НА ЛОМАЧИ

Већ у прадавна времена књиге су као део ратног плена, најчешће уништаване из мржње према непријатељу. Књиге су исто тако прогањане као и слободан дух, а он је често био баш оно мишљење садржано у књигама.

Вековима чувано књижевно благо

Александриску библиотеку, једну од најчувенијих у старом свету, која је располагала са преко 700.000 књига, уништили су фанатизовани арапски освајачи. Њихов вођа Омар употребио је већи део ових књига за загревање амама, у којима су се купали његови војници. Тако је ломача немилосрдно прогутала вековима чувано књижевно благо. Међутим, доцније су баш арапски научници били главни посредници између античке културе и нове европске која је почела изнова да се изграђује. А то значи да је ипак у арапском свету био сачуван велик број дела из старог грчког и римског духовног стваралаштва. Уосталом, арапи су, као што је већ познато били посредници између Истока и Запада, и обогатили европску културу многим источњачким тековинама.

Али још много пре калифа Омара хришћанска црква прогонила је књиге које се нису слагале с њеним званичним учењем. Једне је прогласила канонима — законским и светим црквеним књигама, и оне су неприкосновене јер сачињавају основ хришћанског учења. Све друге означене су као апокрифне, лажне и изложене су прогону и истребљењу.

Те апокрифне књиге током дугих векова сачувале су се ипак, упркос најстрашнијем гоњењу на територији Јужних Словена. Стари наши средњовековни писци, Доментијан и Теодосије, говоре како је Стеван Немања вршио у својој држави крвави прогон не само богумила него и њихових књига. Римска црква у неколико наврата сузбијала је на хрватској народној територији верске књиге писане глагољицом, јер је сматрала да су настале из озлоглашене аријевске јереси, што значи да су супротне изворном учењу католичке цркве.

Писац и дело на ломачи

Четрдесетих година XVI века основан је језутски калуђерски ред. У Риму је створен врховни инквизиторски суд. На сав католички део Европе он проширује крвави режим који је већ дотада владао у Шпанији. Убрзо потом објављен је први папски „Списак забрањених књига“ (1559). Тридентски црквени сабор оснажио је најреакционарније мере које католичка црква треба да предузме против сваке појаве иоле слободнијег духа, као и против сваког списа у коме би се такав дух очитавао. Тада су запламтеле ломаче на којима су горели писци и њихове књиге.

У Француској и Шпанији и у свим католичким земљама, слободни мислилац и писац био је изложен најстрашнијим прогонима. Жан Боден, француски писац XVI века, и књижар, био је спаљен на ломачи заједно са својим делима, а велики песник Агрипа Д' Обиње био је осуђен на прогонство и једва је утекао из Француске. Његове књиге гореле су на ломачи.

Од наших југословенских писаца на списку прогоњених од стране римске цркве — први је био стављен загребачки свештеник Антун Врамец због своје „Хронике“ (1578) у којој је исувише слободно говорио о паписи Ивани, која се на вешт начин домогла престола римске цркве. Уосталом, у Врамчевој „Хроници“ било је још неких места у протукатоличком духу, па је већ и само то било довољно да његова књига буде прогоњена. Исто је тако папска канцеларија забранила и књигу Дубровчанина Ивана Орбинија „О словеначким државама“ (1681), јер је он у њој врло повољно говорио и о „противницима католичке цркве“, тј. о православним Словенима и њиховим владарима.

Страшни списак

„Списак забрањених књига“ протегао се на целу католичку Европу. Из године у годину он се употпуњавао, а проширује се још и данас. Међутим, поједине државе, поред свога списка, сачињавале су и свој, тако да су у њих из „посебних интереса“ додаване књиге за које су власти сматрале да нису „подесне за поданике“.

У томе је предњачила аустриска царевина, која је 1754 почела да издаје „Списак одбачених књига“ са сталним додацима. Између осталих ту се налазе „Робинзон Крусо“, роман „Тристрам Шенди“ од Стернеа, Дантеова „Божанска комедија“, чак и „Угледање на Христа“ од црквеног писца Томе Кемпискога, као и читав низ „романа за народ“, и највећи број тадашњих немачких писаца.

Око 1765 године у томе „Списку“ било је око 3.000 забрањених књига које нипошто нису смеле да дођу до руку аустриских поданика. И оно што је најнеобичније, аустриска цензура на крају је била присиљена да тај свој списак укине, јер су се грађани, као што се на једном месту каже, баш нарочито интересовали да набаве те забрањене књиге, упркос великих казни које су их чекале ако се код неког затекну. Отада су само научници и „одабрани људи“ могли да користе тај „Каталог одбачених књига“ и неке од њих читају само на одређеном месту под контролом полициских органа.

Нарочите политичке и међународне прилике изискивале су да се извесне књиге, које су раније сматране као наивне одједном забране и подигне читава хајка државних власти. То најбоље показује следећи пример:

У Земуну је низ година сасвим тихо и готово незнано радио књиговезац и помало издавач Гаврило Ковачевић. Он је био и састављач стихова који су на скроман начин опевали српску историју нарочито прву годину Првог српског устанка. Сматра се да је те стихове искористио и Филип Вишњић за своју чувену песму „Почетак буне на дахије“. Устанички Београд је он снабдевао књигама и писарским материјалом.

И Доситеј, и Вук...

Међутим, године 1808, када је српски устанички покрет наишао на широки одзив и ван Србије, у Срему, Бачкој и Банату, нарочито после чувене Тицанове буне у Срему, аустриске власти предузеле су мере да оштро сузбију и тај покрет и сваку српску пропаганду. Скромне књижице нашле су се прве на удару жестоке аустриске цензуре, а нарочито оне које је саставио или издао земунски књиговезац Гаврило Ковачевић.

Специјално наређење аустриских власти изреком казује: „Књиге забрањене овим наређењем не смеју се преносити у Србију, нити допустити да се овде у земљи (Аустрији) растурају“. И онда се још једном подвлачи: „најстроже се забрањују све књиге, песме и брошуре које и најмање величају српски народ или садању српску револуцију“. Настала је тада хајка на читав низ српских књига. Код кога се нека од њих затекла, сматран је велеиздајником. Забрањен је чак и календар у коме је била отштампана Карађорђева слика, као и стихови о кнезу Лазару и „старим српским велмождама“.

Нека Доситејева дела су такође проглашена опасним. На одговорност су позивани чак и они писци који су неколико година пре устанка штампали родољубиве стихове. Била је то велика хајка на српску књигу, а ако је која од „прокажених“ пронађена спаљивана је на лицу места.

Међутим, баш те забрањене књиге највише су и тражене. У Београд су их преносиле земунске пиљарице и трговци, сакривене у корпи испод поврћа или другог „еспапа“. Календар са Карађорђевом сликом постигао је велику цену, иако није више тачно показивао дане и празнике.

Специјални курири носили су бечком Ратном савету српске књиге које су власти успеле да уграбе. А ипак су оне међу Србима у данашњој Војводини и надаље читане и брижно чуване, па тајним путевима и пребациване у Србију.

У Бечу су гореле ломаче заплењених српских књига, а у Земуну се певало: „Београде, јаки граде, опет Србин те имаде“. А то су били стихови из календара са Карађорђевом сликом.

У кнежевини Србији свака књига штампана Вуковим правописом задуго није смела да се растура. А када је Стојан Новаковић 1864 године превео и штампао први део чувене „Историје српске револуције“ од немачког историчара Ранкеа, која је написана углавном по казивањима Вука Караџића, та је књига ускоро забрањена „због цензуре тадашње“. Књига, која је прославила Први српски устанак у европском свету — била је немила појава за обреновићевску Србију, и у њој није могла да нађе своје место. Постала је прогоњена као и многе друге пре и после ње, јер је величала борбену снагу српског народа и његову жудњу за слободом.

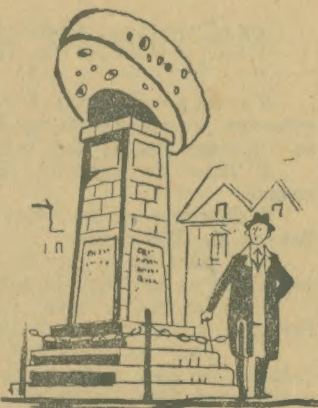
Споменик сиру

Још у Старом веку сир је сматран за нарочиту гурманску посластицу. Стари Грци приписивали су проналазак сира Аполоновом сину Аристеју. У својој „Одисеји“ Хомер нам на једном месту описује како једнооки Полифем справља сир. Стари Римљани су, према Марцијаловом тврђењу, нарочито ценили сир који се справљао у околини данашњег града Тулузе. Император Август важио је за ванредног познаваоца сирева. Остало је забележено да је највише волео једну врсту сира, нарочито припреманог за њега који је јео заједно с црним хлебом, ситним рибама и смоквама.

У Новом Свету чак постоји један споменик подигнут — сиру. Налази се у Канади, 60 миља југозападно од Отаве. Споменик је понос малог града Перта јер претставља трајну успомену на један његов велики успех. На овом чудном споменику стоји уклесано:

„Циновски сир из Канаде. Тежина: 10.000 килограма“.

Овај огромни споменик уствари је копија једне „погаче“ од сира која је, 1893 године, била послана из Перта на светску изложбу у Чикагу, а одатле у Енглеску као реклама за канадски сир.

На споменику се још може прочитати да је за израду циновског комада сира било утрошено 93.862 литра најбољег млека, да је сир био „дебео“ 180 сантиметара и да му је обим износио 9,3 метара.

Становници Перта и данас се поносе тиме што је у њиховом граду био начињен највећи сир на свету. Зато су му и подигли споменик, вероватно једини ове врсте.

Добро старо дрво

Упркос еластичности, чврстини, лакоћи, постојаности и другим особинама пластичних материја, лаких метала, челика који не рђа, бетона и других савремених материјала дрво још остаје незамењива сировина. Штавише, може се рећи да се, захваљујући новим проучавањима последњих година, потпуно рехабилитовало и да више не претставља материјал из индустриских архива.

Неколико примера показаће нам колико су велике могућности његове примене. Мада то многи неће веровати мерења су показала да је комад дрвета чвршћи и отпорнији ма од ког материјала исте тежине. Дрво је лакше од алуминијума и чвршће од челика! Замислимо да нам је потребна једна плочица која не сме бити дужа од десет сантиметара нити тежа од 70 грама. Такав комад дрвета би издржао силу од 250 килограма док би комад челика исто толико тежак могао издржати једва до сто килограма!

Дрво има ово драгоцено својство захваљујући положају његових влакана која се паралелно протежу. У том правцу оно је много отпорније и чвршће него у другом што је често у грађевинарству врло значајно. Челик који је много тежи има подједнаку отпорност у свим правцима али се показао некипут непотребно чврст у једном правцу а недовољно у другом. Пуну рехабилитацију пружила је дрвету Бриселска изложба где је дрво претстављало близу 20 отсто грађевинског материјала.

Колико је француски државник и министар Луја XIV Колбер био далековид види се најбоље по томе што је он још пре 300 година придавао велики значај дрвету. Када је за потребе краљеве морнарице посекао добар део старих храстових шума, засадио је одмах на њихово место младице које су до данас израсле у стара и величанствена дрвета. Њихова цена по комаду приликом једне продаје достигла је цену од милион и по франака.

ВЕК ПОСЛЕ краља Лобенгуле из племена Мотабеле

Племе Мотабеле било је огранак племена Золу. Пошто се није слагало са владом краља Банту одвојило се од своје матице и кренуло у даље пустиње Јужне Африке. Војска им није била бројна, али зато до зуба наоружана. Син краља Моселекатсе, Лобенгул био је војсковођа. После неколико успешних сукоба са племенским старешинама прогласио се за краља 1870 године. Покорене племенске старешине долазиле су му на поклоњење пристајући на уговоре о дуготрајној покорности.

Први додири

Већ у то време у Јужну Африку наишла је експедиција Европљана. Чули су за славног краља Лобенгула и његове храбре војнике, али колико год су могли избегавали су сукоб са њим. Неколико година су и краљ и вођа експедиције Енглез Родес били на истој територији. Сусрета је било али уздржаних и мудро опрезних. Најзад је Лобенгул пристао на Родесов предлог да склопе споразум по коме ће експедиција несметано претражити територију од 75.000 миља за коју се знало да је богата златом и бакром.

Године 1889 Родес је основао Британску јужноафричку компанију. Али она је, као и Источноиндиска у Индији, поред интересовања за руде и метале почела и политичко освајање ове територије. Због тога долази до побуне племена Мотабеле и Масхау. У току три године од 1893 до 1896 водиле су се борбе и Енглези су сурово угушили устанак. Родес је склопио споразум са племенским старешинама а земљиште преко кога је прешао са својом експедицијом прозвано је, од 1895 године, по њему — Родезија. Област је поделио на северну и јужну.

Све до 1914 године Британ-ска-јужноафричка компанија била је овлашћена да управља целом облашћу, а тада пошто је истекао рок Повеље, британска влада је одлучила да продужи њену важност још за десет година уз напомену да може добити самоуправу и пре истека овог рока. Осме године владавине проведено је гласање белих насељеника и одлучено да Јужна Родезија постане самоуправна британска колонија.

Годину дана касније Јужна Родезија добија аутономију и владу одговорну парламенту који се бира општим правом гласа од само европског становништва, пошто су Африканци лишени бирачког права.

Борба за голи живот

Становништво Јужне Родезије састоји се од 2,300.000 Африканаца и 178.000 Европејаца. Законодавна скупштина има 30 чланова, од којих ниједан није Африканац. Велику Британију заступа гувернер. У његовим рукама је извршна власт јер стоји на челу владе коју сам именује.

И Северна Родезија је 1924 године добила статус протектората. Енглеску круну претставља гувернер и он је одговоран за све.

И трећа област, Њаса, на основу споразума са племенским поглавицама, потпала је 1889 год. под управу Британске јужноафричке компаније. Али она није својом вољом ушла у конфедерацију. Племенске поглавице, похлепне на понуђене услове, предале су земљу и народ. У исто време кад и Северна Родезија и Њаса постаје британски протекторат. На врло ниском ступњу развијености, она још извози радну снагу у обе индустриски напредне Родезије, очекујући да се уз њихову помоћ и сама унапреди.

Идеја о уједињењу обе Родезије и Њасе поставила се 1951 за време владе Атлија. План је предвиђао стварање једне афричке државе у којој би се, на бази равноправности и поверења остварила сарадња између Европљана и Африканаца. Међутим, ситуација се у Африци изменила и односи између белог и обојеног становништва нису нимало пријатељски.

После дугих преговора у току 1952 године, без учешћа афричких претставника донета је одлука о стварању федерације између Северне Родезије и Њасе, коју је требало да потврди британска парламент, док је Јужна Родезија, као самоуправна, имала право да о томе одлучи референдумом.

Централноафричка федерација је вештачки створена држава. Њена територија лежи као клин између Португалске западне и источне Африке. На југу је Јужноафричка Унија, још и сада доминион у склопу Комонвелта.

Стварањем Уније, Енглези су у првом реду хтели да спрече надирање афричког утицаја у те колоније, другим речима да обезбеде јачање својих империјалистичких интереса у том делу Африке. Федерација је заштићавала позиције белаца Јужне Родезије који су управљали плантажама дувана и рудницима злата у Јужној Родезији уз искоришћавање јевтине радне снаге из Њасе.

Из године у годину сиромашно становништво Њасе борило се само за голи живот. Људи, жене и деца радили су и раде најтеже послове по јамама рудника уз најминималнију надницу. Равноправност, о којој су им говорили, остала је само обећање. Просвећивање становника Њасе је просто онемогућено, јер док један Африканац (пореклом Европљанин) заради годишње преко хиљаду фунти, радник из Њасе унесе у своју кућу једва стотину. Зато није чудо што од два и по милиона домородаца-црнаца из Њасе, има свега стотинак који су завршили ван граница земље, високе школе. Према овим људима се предузимају разне мере да би били што даље од народа из кога су потекли јер они могу да постану највећа сметња за колонијалне прохтеве управљача.

WALT DISNEY — УСПАВАНА ЛЕПОТИЦА

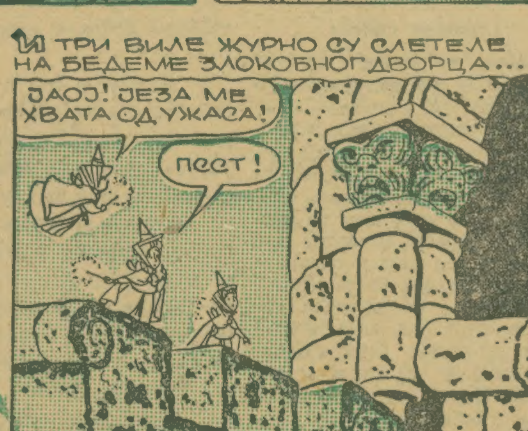

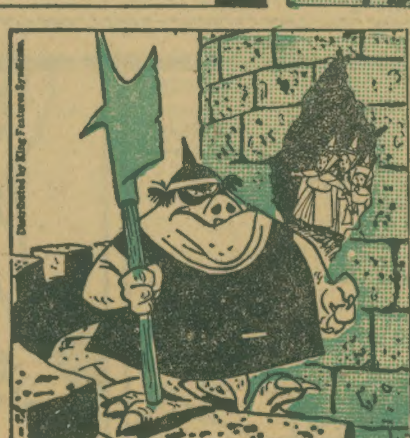

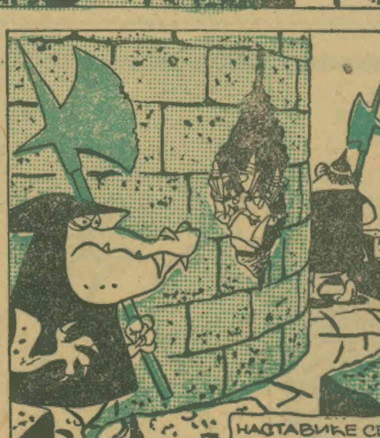

ПРЕДВИЂАЊА међупланетарних стручњака

У напису под насловом „Следећих 10 година у простору" објављен је извештај 50 стручњака за међупланетарне летове из неколико држава који садржи следећа предвиђања:

1. Човек ће кружити око Земље већ пре краја ове године.
2. Спустиће се на Месец до 1965 године, а на Марс и Венеру до 1968 године.
3. У року од 40 година, он ће летети готово 670 милиона миља на сат, што је близу брзине светлости.
4. За десетак година, писма ће се слати ракетама из Њујорка у Париз, а одговори ће стизати за неколико сати.
5. У року од десет година телевизиска мрежа ће обухватити цео свет и сваки програм ће моћи да се гледа било у ком кугу земљине кугле.
6. Може се очекивати дан када ће истрошени делови људског организма моћи да се замене деловима израђеним у индустрији за производњу пројектила.

Италијански научник, др Глауко Пертел, верује да ће се ракетна поштанска служба сигурно остварити много пре 2.000 године.

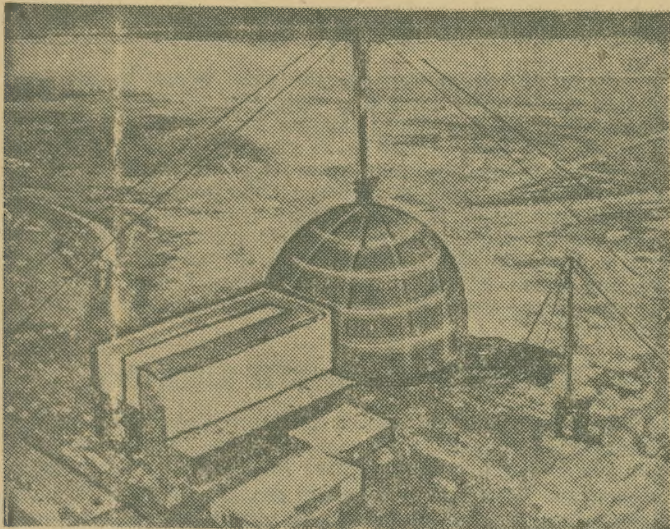
Сателити ће помоћи да се изгради међуконтинентални систем телевизије у колору.

„То им је норма"

Бразилија која је дала светског првака у фудбалу не тражи много само од играча него и од фудбалских судија. Њихове телесне способности подвргавају се повременој контроли. И бројач километара на ногама може да послужи у ту сврху! Судија који приликом меча не превали најмање десет километара, важи као неспособан за суђење утакмице највишег ранга.

Досетљива ученица

Насред Виа Номентане у Риму, око осам часова ујутру, због квара у каблу аутобус је застао. Уз гласно негодовање путници су почели да силазе да би пешице пошли на посао, и стигли, наравно, са закашњењем. Кроз ту гужву једна девојчица се пробила до кондуктера и подносећи му своју свеску замолила: „Да ли бисте били добри да ми напишете извињење за учитеља". Досетљивост девојчице свима је измамила смешак па и кондуктеру који је пристао да напише: „Потврђујем овим да је Соња због квара у каблу задоцнила у школу". Извињење је учитељ, нема сумње, уважио.

ЗА ШЕСТ ГОДИНА

Велика тамна кугла на слици претставља главни део атомске електричне централе подигнуте у Дрездену, 80 километара од Чикага. У атомском реактору налазиће се 60.000 кг урана, који ће шест година служити као гориво и давати топлоту равну оној при сагоревању три милијарде тона доброг угља.

Атомска централа у Дрездену, у САД, почеће да ради следеће године. Када се долари прерачунају у динаре добиће се цифра од 25 милијарди колико је утрошено за ту централу.

За откривање петролеја...

Неочекивано се догодило да су справе за бушење нафтоносних поља употребили италијански археолози. Пре наше ере у Европу су се доселили Етрурци, не зна се одакле, и населили се у Италији: прво у долини реке По, затим Тибра, Арна и на падинама Апенина. Њихове гробнице, вазе од печене земље и кујунџиски предмети претстављају најлепше предмете преромавске епохе, али археолошки радови око откопавања скупо стају. Трагање за овим предметима и отварање камених етрурских гробница захтева велике суме новца којим италијански археолози располажу у веома ограниченој количини. Зато је некоме пало на памет да измени начин досадашњег рада.

Позвани су стручњаци за откривање налазишта петролеја који су по геофизичким методима много брже пронашли терене са етрурским гробницама. Затим, уместо пажљивог и лаганог пробијања камених плоча помоћу будака, два радника са електричним бушилицама отварали су гробове брзо и без икаквог оштећења. Чим се начини рупа снимател помоћу камере од 16 мм на којој се налази јак мали електрични рефлектор за свега један сат добије на пројекционом платну све податке о унутрашњости гробнице и саркофага.

Служећи се оваквим истраживачким методом, археолози ће моћи да изврше сто пута већи посао за исти новац.

ЕЛЕКТРИЧНИ ЈЕЗИК

Норвешки научници су конструисали „електрични језик" који кушајући све врсте хране може тачно да одреди количину соли коју оне садрже. „Брадавице" за укус тог инструмента познатог под именом „Салтекс" начињене су од серије електрода које се стављају у храну кад треба да се проба. Покретна игла на једној скали тачно показује колико је јело слано и уопште укусно.

И то због рекламе

„Ко хоће нешто да постигне мора да скрене пажњу на себе" — закључио је Американац Дон Хајнес и са својом женом кренуо на једногодишње путовање по Америци али с намером да за све време не изиђе из свог аутомобила. За то му једно телевизиско друштво плаћа 700 немачких марака дневно. Досад је овај брачни пар унео у своју касу 70.000 немачких марака.

Доказ напретка

Каквом фантастичном брзином напредује наука показује и овај податак: од фебруара 1958 године, дакле за годину дана, откривено је 1519 разних изотопа од 102 позната елемента.

Змије и хула хоп

Једна млада Американка која живи у Норвичу, у Конектикату, вежбала се у хула-хопу, и догодио јој се јединствен случај. Наиме, кад год је окретала обруч из земље су излазили разни црви и змије и гмизали ка њој. Пошто се то десило више пута, позван је из Њујорка један биолог, професор универзитета, који је објаснио случај на следећи начин: земља на којој је девојка стајала била је таквог састава да су се треперења ваздуха услед окретања обруча преносила на земљу и изазвала кретање гмизаваца ка површини.

ЗБОГ ПИСТЕ

У Швајцарској је Сервис за путеве усавршио и већ почео да употребљава ову необичну новину: ваљак компресор који савршено правилно распоређује снег остављајући за собом изврсну писту за скијање и санкање.

НЕ ЗНАЈУ ДРУГЧИЈЕ

Ово су „жртве" аутомобилских несрећа поређане дуж неколико километара друма среза Солано, у Калифорнији. Уствари то су само добровољци-грађани који су пристали да полежу по друму да би илустровали овако живом и речитом сликом — колико је грађана прошле године само у овом срезу страдало у саобраћајним несрећама. Проузроковали су их углавном пијани и неопрезни шофери, а делимично и необазриви пешаци. Жртве су снимљене за америчке листове, филм и телевизију. Ову необичну и врло упечатљиву „приредбу" организовале су саобраћајне власти.

Специјалисти за подморнице

Остварењем атомских подморница поставили су се и нови проблеми пред лекаре. На свакој мора обавезно, као и на сваком другом броду, да се налази по један званични лекар, али са свршеним једногодишњим курсом из нуклеарне медицине. Два болничара, његова помоћника, такође треба да познају нуклеарну хигијену.

Пошто је атомска подморница потпуно изолован простор она се може сматрати и као једна затворена цев од челика. Подељена је непробојним преградама на сасвим посебне коморе од којих свака мора да има и своју сопствену вентилацију. Контрола ваздуха у тим коморама врши се из централне станице. Јачина радијације коју пушта рекатор зависиће од дужине и количине дејствовања. Обично већ прва појава радијације изазива поремећаје у крви. Основни проблем за лекара на атомској подморници јесте да предвиди све што би могло да поремети здравље морнара.

Ради предострожности, за све време док подморница рони, један од морнара мора да дежура на контролној станици. Поред тога свака четири часа неопходно је вршити анализу ваздуха из свих комора. А сваке две недеље рендгентски треба да буде прегледан сваки морнар.

Услед дугог путовања под водом у атомским подморницама се потпуно мења начин проветравања. Ваздух у њима мора да буде исти као и на земљи, што значи да је потребно стално обнављање кисеоника.

Међутим, захваљујући средствима која се већ данас употребљавају против радијација, морнари атомске подморнице „Наутилус" а и других, примили су за годину дана мању количину зракова него што је било предвиђено.

КАО ПРАВИ РАТ

Време које је наступило после открића Новог Света испуњено је многим узбудљивим догађајима. Једно од већих раздобља тога времена претставља и мрачна гусарска епоха. Њој су посвећена многа петпарачка дела, али и озбиљне књиге које су расветљавале то доба и често стављале свакога на своје место. Гусари су у једно време били за једну земљу патриоти, а за другу оно што и јесу — гусари. Наиме, радило се о томе што су неки много допринели империјалистичким циљевима својих земаља и тиме ометали циљеве других освајача. На крају крајева, сви су се они, сем ретких, извргнули у праве отпаднике сваког људског друштва. Читати о њима значи унеколико се упознати са временом у коме су они живели и деловали. Један од тих по злу чувених гусара био је и Едвард Тич, који је такође играо двојну улогу.

ко 1720 године обалу Северне и Јужне Америке потресали су велики злочини једног опасног гусара какве дотле нико није био запамтио. Тај народни непријатељ број 1 свог времена имао је плаћене људе међу највишим службеницима многих великих градова Новог Света, пркосио је законима многих земаља и у току извесног времена успео је да растроји целокупну трговину већине држава Јужне Америке. Звао се Едвард Тич, али је свуда био познат као Црнобради Гусар.

На присилној служби

Мисли се да је Тич рођен у енглеском граду Бристолу, од родитеља који су држали крчму на сумњивом гласу. Њихов „специјалитет", састојао се у следећем: означеним морнарима стављали би у пиће опојне дроге, али да ови то не знају, и кад се успавају, однешени су на неки брод. Сутрадан они су се будили кад је једрењак већ на пучини и тако би се нашли на присилној служби.

Тич се отиснуо на море за време рата који је водила енглеска краљица Ана. Свим гусарима она је дала право да пљачкају шпанске трговачке бродове. Рат је завршен 1713, али многим гусарима ни на памет није пало да се повуку. Пљачкали су бродове без обзира чију заставу носе.

Бахамска Острва сачињена од више стотина ненастањених острваца и острва и са безбројним заливима постала су идеално легло за разбојнике који су одатле зачас избијали на поморске путеве Северног Атлантика или за Антиле. Нарочити шпијуни са седиштем у Њујорку, Бостону, Филаделфији и Чарлстону обавештавали су гусаре о врсти бродских товара, дану поласка и правцу пута. Потплаћивали су и лучке власти и владали Њујорком баш као и два столећа касније бутлегери у Чикагу. Угледни амерички трговци постали су њихови јатаци и велика сума новца ушла је у „трговину".

Тичова прва „трговачка" служба била је код једног пре-испољног неваљалца, капетана Хорниголда, који је једног дана запленио велики транспорт из Француске Гијане и поставио Тича за заповедника како би заједно могли да „оперишу". Он је саопштио посади да је заплењени брод тог тренутка постао његова својина. За кратко време претворио га је у страшну ратну машину. Ставио је 49 топова кратких цеви и великог калибра који су рушили све што би им се нашло на путу.

Црна слава

Тич је убрзо постао „славан". Нападом на енглеску поморску базу Сент Винцент на Острвима Ветра, запленио је брод „Грејт Ален" са великим товаром. Пошто је посаду искрцао на једно пусто острво, брод је запалио. У међувремену њему је пошао у сусрет енглески бојни брод „Скарбороу", али после огорчене борбе прса у прса, краљевски брод се повукао у луку.

Ова вест пронела се свим пристаништима Атлантика. Док су гусари низали победе од Каролинских Острва до Хондураса, савладани бродови доносили су у луке изгладнеле и очајне морнаре. Сви су они говорили о једрењаку наоружаном као ратни брод, који плови под црном заставом. Капетана су описивали као џина дуге густе браде до самих очију. Према општој процени он је за две године опљачкао 20 бродова, али није искључено да их је било и више.

Са гувернером Северне Каролине Чарлсом Идном, Црнобради је потписао споразум да се одриче гусарења под условом да му све буде опроштено. Гувернер му је дозволио да се бави трговином и да отвори радњу у Окракоку.

Становници града брзо су били разочарани суровим поступцима Црнобрадог. Очајни, затражили су од гувернера Вирџиније Спотсвуда да пошаље експедицију против овог неизлечивог бандита. Овај је дуго оклевао, јер се радило о туђој територији, али је ипак упутио поручника Роберта Мејнера, капетана једног енглеског ратног брода. Мејнер је пошао са две шалупе, које плитко газе, и са 30 људи. Бродићи нису били опремљени топовима, зато је требало извршити изненадни напад. Двадесет првог новембра 1718, нешто пре свитања, шалупе су спустиле сидра пред пристаништем Окракока.

Крај

Следеће ноћи Мејнерове шалупе су се прикрале и кад је сунце грануло морнари су видели труп гусарског брода, али и ред злокобних топова који су били спремни да бљуну ватру. Нису дуго чекали. Прво су се подигли пламенови па се зачула потмула тутњава, а затим су ђулад засула мирно огледало мора.

Једрењак је кренуо у напад, али се брзо зауставио. У журби и бесу на броду нису били повели довољно рачуна о правцу кретања и брод се насукао на подводни спруд.

Мејнерова мисао летела је брзином муње: напасти с бока насукани брод. Да ли ће то моћи ако за који минут започне осека?

Шалупе су ипак кренуле с бока. Али, догодило се оно што нису очекивали: гусарски једрењак је окретао прамац у правцу нападача. Мејнер је викао да се пожури, но топови су поново блеснули ватром и ђулад су треснула баш на његову шалупу. Половина његових људи пала је у воду, смртно погођена. Само неколико минута касније гусарски брод се нашао поред Мајнерове шалупе.

Започела је борба прса у прса. Кроз густи дим, јер су гусари запалили шалупу, капетан је угледао свог огромног противника: ужасну људину дуге браде, са шест револвера за појасом, са седмим у десној и сатаром у левој руци.

Оба капетана су опалила у исти мах, али је Црнобради промашио. Мејнер је знао да га је његов метак погодио. Гусар замахну али сечиво паде из клонуле руке. Борба се водила на живот и смрт, зверски, али Тич је ушао у окршај са двапут мање људства. Као високо дрво, Црнобради се стропоштао без снаге и свести на даске брода.

То је био крај.

Видевши погибију свога господара, разбојници су поскакали у море, други су стали да преклињу за милост. Али милости није било. Сви су бачени у окове и изведени пред суд.

Вест о Тичовој смрти пронела се обалама Атлантика као муња. Људи су славили његову погибију као што се слави закључење мира после дугог и крвавог рата.

У СРЦУ ВЕНЕЦУЕЛСК: ПРАШУМЕ

ПОСЛЕДЊИ ИЗГУБЉЕНИ СВЕТ

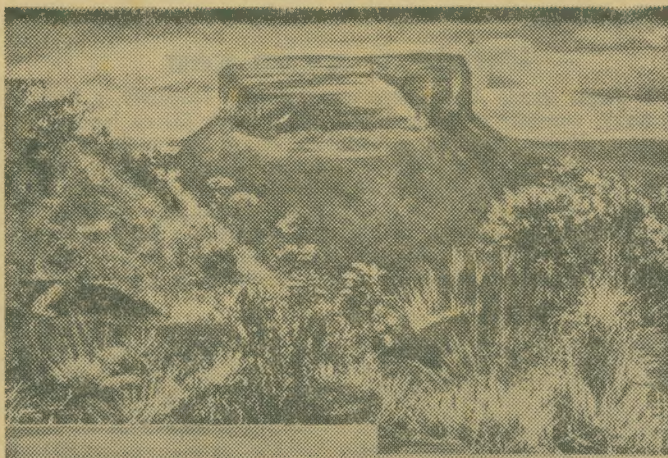
Када је 1840 године немачки професор Роберт Шомбурк на челу једне научне експедиције чији је задатак био да одреди границе Британске Гијане сишао све до Рио Бранко реке у бразилијанској Гвинеји, Индијанци тог краја су тек тада први пут видели белог човека. Шомбурк није имао са њима неких нарочитих неприлика и они су га тада, а нарочито за време његове друге експедиције, пет година касније, упознали са многим лепотама и тајнама њиховог забаченог света; нарочито са чудесним планинама-столовима вертикалних страна које место врхова имају заравњене површи често простране по више хиљада кв. километара. Шомбуркова дела о необичној фауни и флори тих дивљих крајева инспирисала су Конан Дојла за његов чувени „Изгубљени свет“ у коме читаоцу открива џиновске птеродактиле као и друге немани које живе на планинама-столовима и у дубинама бескрајних неприступачних прашума.

„Мајка свих река“

У области познатој под именом „Велика савана“ која се простире 450 километара далеко од ушћа Ориноха и кроз коју је прошао Шомбурк све је дивље и необично. Тако је например једна од многобројних притока Ориноха, река Карони, три пута већа од Дунава! Планине-столови стоје непромењене још од друге геолошке епохе када су и настале. Али оно што највише привлачи путника и истраживача јесте необичан и непознати животињски а нарочито биљни свет. Јер, захваљујући својој потпуној изолованости Велика савана сачувала је десетине хиљада непознатих врста биљака, инсеката и животиња.

Деценијама се нико није усудио да пође Шомбурковим стопама. Први истраживачи који су у овом веку продрли до горњег слива реке Кароне били су венецуелски научници Јуан Мундо Фрејзас и Феликс Кардона. Њихово напредовање до самог извора онемогућили су Индијанци који су хтели да сачувају легендарну неприступачност планине Рораима — „Мајке свих река“.

Сасвим случајна авионска незгода која се догодила америчком пилоту Џемсу Ејнџелу 1937 године на заравни планине-стола Аујан Тепуи била је повод да се ова област поново почне да помиње. После 15 дана готово даноноћног хода, пошто у неколико махова замало није пропао у вртаче дубоке петнаестак метара или се суновратио низ зидине кањона који често не заостају за Великим кањоном Колорада, Ејнџел је најзад успео да сиђе у настањене крајеве у долини. Међутим он није причао о чудовиштима као што су очекивали они који су читали Конан Дојла већ о разноврсном цвећу, биљкама и животињицама какве никад у животу није видео. Од свега је најснажнији утисак изазвала његова прича о једном водопаду „без почетка“ који је, чинило му се, силазио с неба. Тај, највећи на свету водопад, чији се млаз слива с висине од 1.005 метара, добио је Ејнџелово име.

15.000 нових врста биљака

За последње две деценије су се у области реке Кароне смениле једна за другом више десетина научних експедиција. Само њујоршка ботаничка башта послала је до краја 1958 године у те крајеве 19 научних истраживачких група. Ботаничар америчког музеја у Чикагу Јулијан Стејермарк открио је за време истраживања на планинама Рораима, Дуида и Птари девет сасвим нових ботаничких родова и 642 врсте биљака које нико пре њега није описао!

Највишу од свих планина-столова чији се плато дуг 80 и широк 65 километара простире на висини од 2.250 метара, освојио је Стејермарк са својом експедицијом тек 1953 године. Пењање је трајало 15 дана и било толико напорно да су индијански носачи у више махова отказивали послушност. На врх су стигли толико исцрпљени да нису имали ни времена ни снаге за ботаничка и зоолошка истраживања.

Следећа експедиција кренула је трагом прве и много брже је стигла до циља. Успут су се ботаничари дивили непознатом шароликом цвећу. Све боје под небеском капом биле су ту на окупу. Нигде нису цветали тако дивни и крупни цветови сунцокрета, орхидеја, нити је где постојала тако раскошна папрат, врес и броћ. Када су стигли на врх утврдили су да је он виши за 300 метара него што се раније мислило. Зараван је на многим местима пресечена кањонима чији се зидови на 1.500 метара дубине губе у испарењима мочварне низије. Са платоа Чиманте види се бескрајна кривудања Кароне која се пробија између савана, мочвара и прашума. У реци су научници пронашли многе непознате водене животиње међу којима су највећу пажњу привукле мале рибе-мачке. На обалама, у муљу, нашли су непознате врсте жаба, пужева, термита, паука и стонога.

На платоу и у подножју Чиманте вршила је у току прошлог лета истраживања експедиција др Вурдака, и пронашла 15.000 нових врста биљака чије ће проучавање знатно допринети расветљењу тајне еволуције биљног света. Доктор Вурдак сматра да је ово тек почетак и да планине-столови крију у себи још многа изненађења.

ЗАСЛУЖИО ЈЕ ДА СЕ ОДМОРИ

После 91 годину непрекидног рада Франс Нилсон, настањен у Весторпу, заиста је заслужио да се одмори. Са 24.500 смена он је постигао најдужи радни стаж у Шведској, а можда и у свету. Почео је да ради већ у десетој години да би потпомогао породицу, пошто је отац умро. Кад му је било 14 година стално се запослио у фабрици а радно време је тада било пуних 12 часова. Седам година је радио у Америци, а по повратку је поново ступио у фабрику у Весторпу где је радио 26 година. Затим је 25 година био самосталан мајстор и, кад је продао своју малу радњу, опет се вратио на своје старо место. Ту је на раду остао све до свог 91-ог рођендана.

ИЗНЕНАДИО СЕ А И ДРУГЕ ИЗНЕНАДИО

За педесет година живота Британац Сесил Вагстаф ниједном капи алкохола није оквасио своје грло. Сматрајући ово као врлину био је непријатно изненађен кад му је лекар препоручио да четири пута дневно испије дупли виски, а још непријатније кад је сазнао колика је његова цена. Али се брзо досетио — и обратио своме посланику у Доњем дому с молбом да му здравствена благајна плаћа виски исто као и друге лекове. Тако је и он изненадио друге.

И ОВО ЈЕ ОТКРИЋЕ

Млади помоћник књиговође Мајкл Рант у Саутуарку, у Енглеској, пронашао је грешку толико ретку да је њено откриће изазвало праву сензацију. Кад је из банке донео новац, који је подигао за исплату службеника, Рант је почео да га броји. Нарочиту пажњу је обратио на бројеве новчаница од пет фунти: 285.688, 285.689, 285.691 и опет број 285.691. Али зато је недостајао број 285.690! Узбуђен младић је отрчао до свог претпостављеног и саопштио му шта је открио. Шеф му је обећао да ће му поклонити обе новчанице ако им државна благајна призна важност. А тамо су изјавили да су две новчанице са истим бројем на неколико стотина милиона права реткост, али је још ређи случај да један књиговођа уочи такву грешку. Рант који је постао власник ових новчаница очекује сада добре понуде оних који праве колекције новчаница са грешком.

ВЕЛИКИ АЛЕК

ЦРТА И ПИШЕ Л. ФИШЕР
ПО Џ. ЛОНДОНУ

ЧУДНО ПРАВО

Школске власти у Масапеки, у савезној држави Њујорк, обавестиле су грађанина О'Канела да школски аутобус не може да превози његовог петогодишњег синчића јер раздаљина од куће до забавишта износи мање од пола миље. Отац је тада раздаљину измерио својом мером: газио је стопу за стопом и избројао 2.800 стопа, значи — 160 стопа више од предвиђеног минимума. Аутобус сад сваког дана редовно долази по дечака.

У ЧЕТВРТ ЦЕНЕ

Дирекција њујоршке подземне железнице послала је једном добротворном друштву у Хамбургу 171.588 новчића од по један пфениг. По својој величини и тежини новчићи су потпуно једнаки америчким новчићима од једног цента којима Њујорчани у аутоматима купују возне карте за подземну железницу. Све послате немачке пфениге становници Њујорка убацили су у аутомате уместо прописног новца и тако се уствари возили с попустом од 75 отсто, јер вредност пфенига је за толико мања од цента.

ДО МЕСЕЦА, ДО МАРСА

По мишљењу неких научника једном васионском броду, који би се кретао брзином од 40 километара на сат, било би потребно десет часова да стигне до Месеца, 58 дана до Марса, а 43 дана до Венере.

Учимо шах

LXI

Ви сте бели, а положај је овакав:

Ваши пешаци нису повезани, два су удвојена, а краљ вам је далеко од пешадије. Ово слути на ваш пораз, али немојте нипошто да се предате, као што се ни Ласкер није предао у оваквој истој ситуацији, у партији одиграној с Тарашом 1914 године. Пробајте, заједно с Ласкером да извучете реми. Ви сте на потезу.

1. х2—х4 (овим потезом ви одмах присиљавате противничког краља да се почне удаљавати од својих пешака, јер његов следећи потез је одређен) Кф5—г4 2. Кг7—г6, Кг4:х4 (сада се ваш положај још више погоршава, јер остајете без једног пешака, али то је само наизглед; ваш краљ одмах ће кренути према црним пешацима и покосиће их пре но што им стигне у помоћ њихов краљ). 3. Кг6—ф5, Кх4—г3 4. Кф5—е4, Кг3—ф2 5. Ке4—д5, Кф2—е3 6. Кд5:ц5 (један црни пешак пада), Ке3—д3 7. Кц5:б5 (други црни пешак пада), Кд3—ц2 8. Кб5:а5 (трећи црни пешак пада; са три узастопна потеза бели је „збрисао" сва три црна пешака), Кц2:б3. Реми! А реми, у овој ситуацији, значи за вас не само пола поена, већ и неку врсту моралне победе, јер ви сте били слабији од вашег противника.

Проучавајте партије великих шахиста! Памтите како су се они спасавали у тренуцима кад је изгледало да је за њих катастрофа неизбежна!

Са свих страна

ЈУГОСЛАВИЈА — ДОМОВИНА ХИБРИДНОГ КУКУРУЗА

Код нас се много говори о хибридном кукурузу који даје велике приносе, али је мало коме познато да није Америка већ Југославија његова домовина. Први хибридни кукуруз произведен је у нашој земљи још 1872 године. Југословенски пољопривредни стручњак Ђ. Радић је вршио укрштање више врста кукуруза и на тај начин дошао до сорте која даје велике приносе. Али ово није било довољно да се његов метод и прихвати код нас. Међутим, Американци су први почели систематски да врше огледе. После 40 година испитивања тамо је почела масовна примена хибрида, и потом се тек проширила и на друге земље.

ВОЗ СТАО РАДИ ИСПИТА

Учитељица Марија Кандија из Консенце у Италији могла је да положи испит захваљујући интервенцији министра саобраћаја. Није у питању никаква протекција, већ само људска увиђавност. Министар саобраћаја је дозволио да се брзи воз на линији Ређио—Калабрија—Рим, мимо реда вожње, заустави на станици Праја. Захваљујући овоме учитељица је могла да полаже испит оног дана када је допутовала. Њена беба тако није остала дуго без мајке, али је остала без оца који је као железничар настрадао.

НЕЗАВИДНА СУДБИНА ЧОВЕЧАНСТВА

Историчари и статистичари су покушали поред осталог да утврде колико је људи изгубило животе у ратовима. До апсолутно тачних цифара нису могли да дођу, али су ипак израчунали да је у свим ратовима од старог века па до краја Другог светског рата настрадало ни мање ни више него седам милијарди људи. Колики су то губици може се видети из упоређења са садашњим бројем становника који износи три милијарде.

КАНАЛ ПРЕКО СЕВЕРНОГ ПОЛА

Амерички професор Данијел Вајт предлаже да се преко Северног пола изгради канал. Атомским реакторима би се отапао лед и на тај начин створио вештачки коридор. Овим каналом би, по мишљењу професора Вајта могли да плове сви бродови без обзира на тонажу, што би у многоме олакшало и убрзало пловидбу.

ЕМАЈЛИРАНО ПОСУЂЕ БЕЗ ТАКМАЦА

Алуминијумско посуђе већ увелико конкурише добро познатом — емајлираном. Али, изгледа, ова ће конкуренција бити краткотрајна. У Великој Британији се припрема серијска производња емајлираног посуђа које се неће крунити при паду. Наиме, убудуће, посуђе ће бити превучено не емајлом већ смесом од стакла и пластичне масе.

Да ли знате?

ДОБРОВОЉЦИ ЗА КИЈАВИЦУ

Болница Харвард, у Солзберију, у Енглеској, жали се да нема довољно добровољаца које плаћа да би боловали од кијавице. Пошто јој је Национални институт за медицинска истраживања још 1946 године ставио у задатак да пронађе вирус кијавице, болница је досада потрошила преко 400 милиона франака на плаћање 5.921 добровољца али није успела да пронађе проузроковача ове досадне бољке.

Биолог доктор Дејвид Тирел, који ради у овој вероватно јединственој болници на свету изјавио је новинарима да му није пошло за руком да у 90% случајева издвоји вирус кијавице. Да је у томе успео, могао би да начини вакцину. Зато он за сада остаје при следећем закључку: најбољи лек против кијавице и данас је још аспирин и одмор.

НАША ПЛАНЕТА СЕ ОКРЕЋЕ ПРОМЕНЉИВОМ БРЗИНОМ

Земља се не окреће око своје осовине подједнаком брзином, и зато дани могу бити „ненормално" дуги или кратки. Како засад изгледа Сунце је узрок овим променама. Примећено је да брзину условљавају ерупције на Сунцу, али у чему је суштина још није познато. Међутим, није потребно да се наши читаоци узбуђују због тога. Разлике у брзини окретања нису велике: свега милионити део секунде.

КАКО ЈЕ НАСТАЛА НОВА ТЕОРИЈА О МЕСЕЧЕВИМ КРАТЕРИМА

Досад су постојале две теорије о настанку кратера на Месечевој површини. По једној се кратер формира услед ударца метеорита а по другој су то вулкански кратери. Енглески научници др Гејдон и др Ленер сматрају да ови кратери настају приликом ослобађања огромних мехурова гаса који се налази у Месечевом тлу. На површину гас избија кроз растресити, песковити материјал од кога се формирају кратери са стрмим унутрашњим и мало мање стрмим спољашњим ивицама. Значи и без високе температуре на Месечевој површини могу да се образују кратери.

Пре неколико година др Гејдон је посматрао ослобађање гаса из прашкастог магнезијум-карбоната. Шаре које су се тада појавиле биле су јако сличне кратерима на Месецу. Чак је код неких у средини остајало узвишење, баш као кратер. Ове експерименте доктор Гејдон је наставио мењајући само прашак. Идеја је могла да буде остварена. Теорија је настала касније.

НОВИ СТАНДАРДИ ЗА ТЕЖИНУ И ДУЖИНУ

Од 1 јула 1959 године уводе се нови стандарди мера за дужину и тежину за све нације које говоре енглески а још рачунају по старом — на јарде и фунте.

Инч досад употребљаван био је дуг 25,4000508 милиметара а сада ће износити 25,4 милиметара. Нови интернационални јард имаће 0,9144 метра. Значи да ће нови инч за два милионита бити краћи од старог.

Нова интернационална фунта ће износити 0,45359237 од килограма док је досадашња била 0,4535924277 килограма.

Сигурно је да ће ова промена остати готово незапажена у свакодневном животу али ће бити значајна код прецизних мерења.

КАО 100 ЦИГАРЕТА ДНЕВНО

У енглеском стручном часопису „Медикел прес" објављен је недавно занимљив чланак непознатог стручњака за рак професора Пајбеса. У њему се тврди да сваки становник Лондона удахне дневно толико дима колико би га унео у плућа кад би пушио 100 цигарета на дан. То значи да је ваздух у великим градовима презасићен отровним гасовима. Затрованост ваздуха је за појаву рака на плућима још много опаснија од нормалног пушења. Разуме се да су у оваквим градовима нарочито угрожени они који поред „сто цигарета из ваздуха" попуше још и своју редовну порцију правих цигарета.

„КОНЗЕРВИСАН" РУЧНИ ЧАСОВНИК

Дуг пут превалио је један златан ручни часовник који је Мери Ласт из Вудбриџа, у Енглеској, недавно открила међу златножутим крушкама кад их је из тек отворене конзерве изручила у чинију. Вест о овом необичном догађају, који су објавили многи енглески листови, стигла је и до Аустралије. Убрзо потом Мери Ласт је добила писмо једне раднице из фабрике конзерви у Шепартону у коме је стајало да је нађени часовник њен и да представља драгу успомену. Уз молбу да јој врати часовник радница је објаснила како је он доспео у конзерву с крушкама, која је превалила дуг пут од Аустралије до Енглеске да би се на крају нашла у кухињи Мери Ласт. Пре нешто више од годину дана она је, једног јутра, пре почетка посла, скинула драгоцени часовник и ставила га у једну празну кутију од конзерве да се не би овлажио. Највероватније је да је нека од њених колегиница дохватила ту кутију, напунила је крушкама и са осталим конзервама послала у суседно одељење где се кутије затварају.

СНИМАК ОБЛАКА ИЗ РАКЕТЕ

Камера избачена из ракете крајем прошле године са острва Волоп у САД, дала је слику облака са простора од 1500 километара. Ракета је достигла висину од преко 150 километара, а камера са предњим делом ракете пала је у море. Слика тако великог простора добија се кад се неколико снимака споје.

Циљ овог снимања је да се добије слика олујних облака над океаном где не постоје сталне метеоролошке станице.

На тај начин ће се тумачити разни временски феномени и омогућиће се тачније прогнозе времена.

Јесте ли већ чули да...

... новозеландска птица бурница и гуштер таутара често живе у истој јазбини.

... мала винска муха развије се од јајета до одрасле јединке за свега 10 дана и за једну годину она произведе 30 нових генерација.

... за време једног пљуска, на сваки квадратни километар површине обухваћене њиме падне просечно око 55.000 тона воде.

... од свих животиња највећи број зуба има једна врста америчког баштенског пужа. Његов језик „наоружан" је са 135 редова од по 105 зуба, што значи да укупно има 14.175 зуба.

... на основу најновијих анализа спектра, научници су дошли до закључка да је на планети Венери температура много виша но што се досад претпостављало. Професор Колумбиског универзитета Чарлс Таунис сматра да температура на Венери износи најмање 315 Целзијевих степени.

... неонска светлост слави ове године свој педесети рођендан. Наиме, њу је, 1909, пронашао физичар Клод.

... познати роман Данијела Дефоа „Робинзон Крусо" први пут је преведен на наш језик 1799 године. Роман је превео с немачког М. Лазаревић.

... некад су — до прошлог века — писмоноше у Србији носиле нарочите капе и прапорце везане око ноге.

... назив „каучук" постао је од речи „као-чоу", што значи „сузе дрвета". Тим именом називају Индијанци из долине реке Амазоне сок који се појављује на озлеђеним местима каучуковог дрвета.

Укрштене речи

Водоравно: 1) хемиски знак за сребро; 3) врста драгог камена; 5) пленарни састанак; 7) опера од Вагнера; 9) енглеска мера за дужину; 10) врста папагаја; 11) хемиски знак за молибден; 12) музичка нота; 14) предлог; 15) страно мушко име; 18) савез; 19) француски филмски режисер („Излет"); 21) упитна заменица; 22) ономатопеја лавежа; 23) мера за површину; 25) и једна и друга; 27) света (турц.); 28) град у Немачкој; 31) врста музичке композиције; 32) индијанско оружје; 33) два слова.

Усправно: 1) град у Немачкој; 2) река у Индији; 3) највећи ледник на Алпима; 4) ред у игри; 5) гордост; 6) старогрчки вајар; 7) наша река; 8) предлог; 12) врста атмосферског талога; 13) наш шаховски велемајстор; 16) врста мача; 17) страно женско име; 19) механички човек; 20) притока Северног Мора; 21) прилог за место; 24) један роман Емила Золе; 26) страно мушко име; 27) једно превозно средство; 29) текстилни радник; 30) једна животна намирница.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Г(лишић) М(иловак); 3) Крим; 5) каолин; 7) Тургењев; 9) ерл; 10) ари; 11) Л(удвиг) В(етовен); 12) Ме; 14) ос; 15) Едисон; 18) Есен; 19) брикет; 21) ка; 22) рс; 23) ес; 25) ура; 27) Ири; 28) Корколан; 31) Кармен; 32) смер; 33) ан.

Усправно: 1) грог; 2) миле; 3) Карл; 4) Миња; 5) Курбе; 6) Нерон; 7) Тел; 8) Вис; 12) Мисир; 13) Есекс; 16) дер; 17) оне; 19) барок; 20) Теран; 21) Кук; 24) син; 26) Арас; 27) Илер; 29) Ирма; 30) омен.

Дедине вештине

ЗАГОНЕТКА

Два су слога. К у сваком,
Животиња с лепом длаком.
Око куће ил' у кући,
Или трчи ил' се пружи.

Да је нађеш без по муке
„Ч" закачи насред куке?
(кучка)

Од пет слова реч је ова
Ал' значења даје нова
При промени другог слова
Са А личи на плована,
Са Е име једног дана,
Са И придев је за пиће
Са У спада у птиће.
(Патак-петак-питак-путак)

ХАЈДЕ, РЕШИ! НЕ ПОГРЕШИ

Ти-ти-ти-ти
Али треба попунити!
Први ред је нешто течно,
Други ред нам пева вечно,
А у шуми стоји трећи,
А четврти све ће рећи.
Тек без тога ти-ти-ти
Не може се погодити.

Т	И			
	Т	И		
		Т	И	
			Т	И

(Први ред: Тимок, други ред: птица, трећи ред: се[illegible], четврти ред: знати)

ЈЕДНА ЗАБАВНА ИГРА ЗЕЦ И КОРЊАЧА

Зец и корњача договоре се да трче кроз ову таблицу. Циљ је код броја 12 у доњем десном углу а почетак трке код броја 1 у горњем левом углу.

Чим су се договорили корњача поче стрпљиво да прелази сваки стубац бројки одозго надоле. Зец помисли: „Нека је, надмудрићу ја њу"! па сасвим слободно појури кроз таблицу по дијагонали. Ко је од њих двоје стигао први на мету, то ћете сазнати кад будете играли ову игру.

Засад можемо да вам кажемо само ово: ништа не доказује да ће зец стићи први иако његова тркачка стаза изгледа тако кратка. Јер он има да испуни услове уговора: моћи ће да напредује само ако на коцкици коју баците добије онај број који је означен у кружићима што на таблици означавају зекин пут по дијагонали.

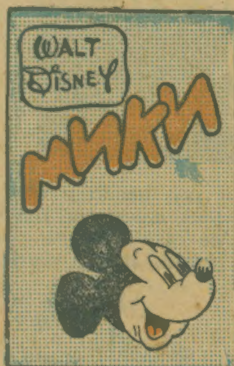
Ова трка, као што ћете се уверити није тако брза како изгледа.

Ако се зец и корњача сретну на истом броју било кога ступца у таблици, онда онај од њих који је први заузео то место мора се вратити на број са кога је дошао други такмичар.

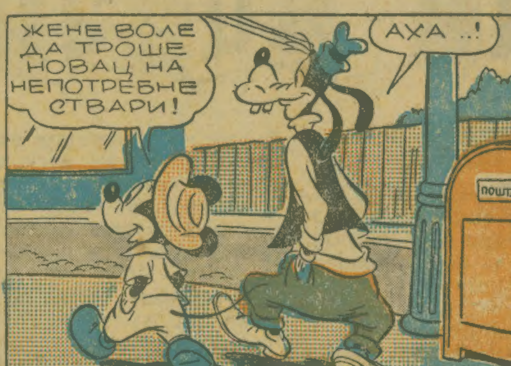
Игра се са две коцке, а пре почетка се договори ко ће бити зец, а ко корњача. Наравно, број 1 не узима се у обзир, јер игра има две коцке, па се он никад не може сам да покаже пошто се обе коцке бацају на сто одједном.

Корњача напредује из ступца у стубац сабирајући бројеве које добија на коцкама, а зец нема права да сабира нити сме преко броја да прескочи.

По потреби таблица се може повећати и преко 12 докле се хоће.

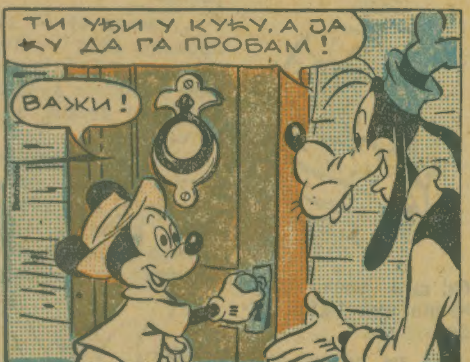

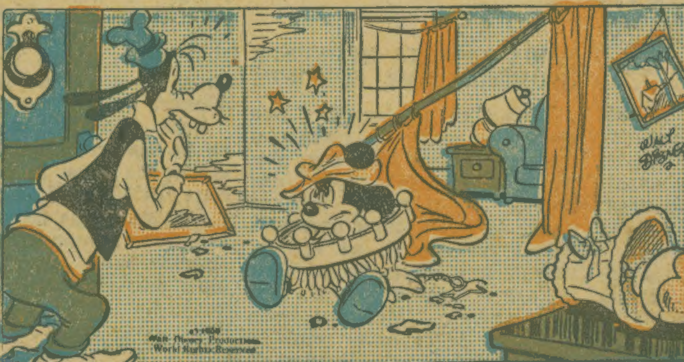

НЕ САМО У ЦИПЕЛАМА

— Је ли, Шиљо, чуо сам да ти спаваш у ципелама. Да ли је то тачно? — упита Срета корњача Шиљу.

— Тачно је, и то не само

да увек легнем у кревет са ципелама на ногама, него навучем и кишну кабаницу на себе.

— Види, молим те, а зашто то радиш?

— Зато што сањам да шетам, драги Срето.

ЗАР ОН ПЛАШЉИВАЦ

Паја разговара са продавцем коња и каже:

— Не знам да ли да купим коња. Све се бојим да није плашљив.

— Шта, он плашљив? Па он, драги мој, сваке ноћи спава у мрачној штали и уопште се не боји.

ПИТАЊА и ОДГОВОРИ

Кад је основано друштво „Преодница"?

Шта је простил?

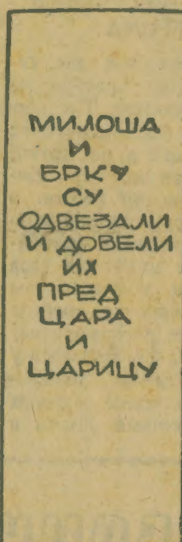
ОДГОВОР:

ПРЕОДНИЦА *је друштво које је основала српска омладина у Будимпешти 1861 године, а циљ му је био јачање народне свести и опште образовање. Уствари, то је била претежно ђачка књижевна дружина кроз коју су прошли многи наши писци а између осталих: Змај, Коста Руварац и Гига Гершић. Нарочито је био активан Лаза Костић. Године 1863 друштво је издало свој алманах „Преодницу". У Београду је под тим именом двапут покретан књижевни лист. Први пут га је 1884 године почео да издаје Драгутин Илић, а 1891 обновили су га али за кратко време, Бранислав Нушић и Драгутин Илић.*

ПРОСТИЛ *је у античкој архитектури фасада храма који само на предњој страни има стубове. Трем или вестибил пред храмом изведен је редом стубова на предњој страни.*

БАШЧЕЛИК

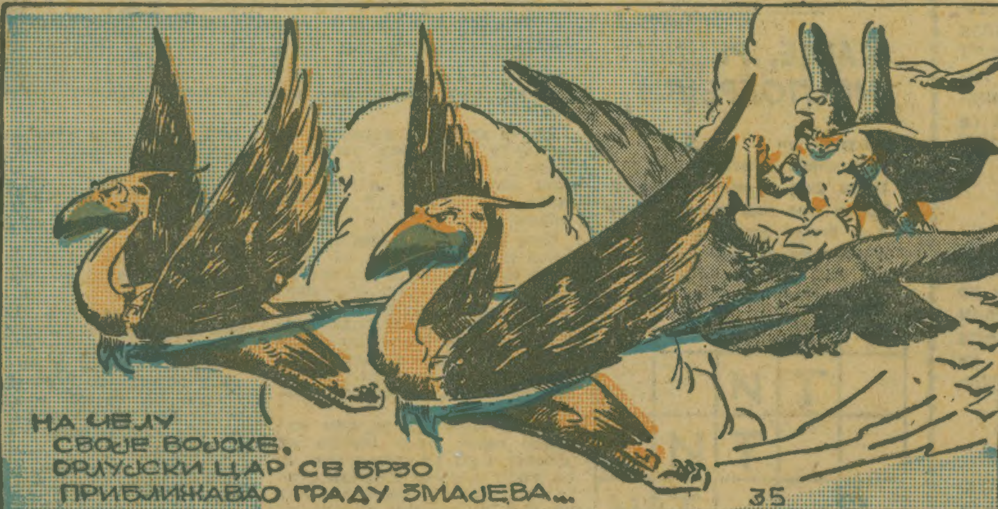

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31 — Издаје и штампа „Политика" штампарско-издавачко предузеће Београд, Македонска 31 — Тек. рач. број 101 707/1-82 Поштански фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 900 полугодишња 450 за иностранство годишња 1.200 полугодишња 600 динара — Рукописи се не враћају.